

Misce, fiat pulvis subtilis, de quo mane ac vesperi cochlear dimidium comedant, vel vino aut melle dilutum potent.

Condituram vel eclegma desiderantes hunc pulverem uni vel duabus libris rob. baccaram juniperi vel sambuc. commixtum mane ac vesperi, quantum apex cultei capit, deglutiant.

In forma pilularum aut conditura sequens probatur:

℞. Aloës Socoterina, gummi ammoniaci, Myrrha rubra, terra signata singul. ℥j. croci orientali ℥j.

Misce, sicut cum theriaca Andromachi catapotia pisi magnitudinis, de quibus duo mane ac vesperi sumenda: aliarum etiam pilularum theriacon tuendi se contra febres malignas gratia è rebus ad theriacam necessariis artificiosa virium extractione paratarum duo vel tria grana in unam pilulam redacta felici successu quotidie deglutiantur.

Compositionem extracti theriaci licet satis laboriosam sequenti modo, sect. 3. cap. 2. sæpius feliciter obtinui, autemque affirmare, eandem omnes alias longo post se intervallo relinquere, cum summo studio vires earumdem rerum in hoc extracto conserventur, exaltentur, ac in exiguum moleculam contrahantur.

Qui liquidis delectantur, mane in cochleari cum vino guttas sex ad decem usque de elixiri proprietatis Paracelsi debite secundum Joannem Franciscum Vigani parato, vel loco hujus de sequenti mane ac vesperi XII. XV. ad XX. guttas in vino, juscule, aut aqua scabiosa sumant; cujus hæc est compositio:

℞. Aloës socoterina, myrrha rubra, croci orientali, rhubarbari veri, radicis zedoarie, angelica, inula, corticis citri siccati flavi extimi singul. ℥b.

His contulis & concisis affunde aceti acerrimi ℥iiij. & spiritus vini à phlegmate liberi mensuram mediam: stent per dies aliquot in loco calido, vitro probe munito, inclusa; essentia postea clara servetur ad usum.

Quibus acida grata sunt; de sequenti aceto alexipharmaco cochlear unum mane ac vesperi assument, vel fructulum panis in eo madefactum deglutiant, aut ossa, juscule, vel cibi commixtum hauriant:

℞. Radicum angelica, inula, carlina, fraxinella, tormentilla singul. ℥j. baccarum juniperi ℥ij. zedoaria, zingiberis albi singulor. ℥b. corticis citri, winterani, cinamoni optimi, nuci myrsica, caryophyllorum, myrrha selecta, singulor ℥j. croci orientali, casura singulor. ℥j. foliorum ruta, herba scordii, rosmarini, storum centaurei minoru, rosarum yubeorum, calendula singulor. ℞. j. seminis citri, feniculi singulor. ℥j.

Incisis & contulis affunde aceti acerrimi ac fragrantissimi mensuras tres, & ubi in loco calido per duas hebdomadas in vitro capaciore probe clauso steterit, acetum, reliquo magmate post prelum rejecto, clarum in aliud vitrum effundatur, & ut supra dictum fuit, capiat.

Nonnulli quoque domo egressuri orbiculum de pomo citri recenti cum ipso cortice comedunt: qui commanducatus, meo judicio, haud contemnendus; in peste Viennensi eodem cum fructu usi fuerunt.

Tria trium celeberrimorum Physicorum Amstelædamensium Francisci de le Boë Sylvii, Pauli Barbette, & Francisci van der Schagen prophylactica medicamenta intra corpus juxta eorundem præscriptum assumpta, maximo cum fructu virtutes suas exerunt: qualia sunt aqua prophylactica vel acetum antiloimicum, conditura prophylactica & pulvis alexipharmacus.

Nullis aliis balsamis aut aqua distillatis, aliisque

operosis compositionibus contra hanc lucem opus habent, qui in modo descriptis, & sect. 3. cap. 3. adductis remediis acquiescunt. Lectorem autem his non contentum ad Auctores eos, qui de peste scripsere, remittimus, nosque ad curationem harum febrium, tertiamque sectionem accingimus.

SECTIO TERTIA.

De tuta hujus luis curatione.

CAPUT I. De optima medendi methodo in curatione hujus morbi attendenda.

Quoniam inter omnes Medicinæ partes genuina medendi methodus primas tenet, siquidem illa modum docet, quo deperdita jam sanitas per certas indicationes iterum restitui possit; ideo etiam hic nobis probe observandum venit, ut ex veris artis fundamentis curationem hujus mali tutam desumamus; quam obtinebimus, ubi secundum certas indicationes, indicata remedia ex infallibilibus hujus luis indicantibus causis desumimus.

Cum itaque universalis methodi medendi scopus sit, ut contraria contrariis curentur, atque indicationes curationis generatim in hoc consistent, ut omnium morborum causæ inhibeantur; inde sequitur per remedia ipsarum contraria, partimque nocentis sublacione, & partim deficientis additione hoc fieri debere: sublata enim alicujus rei causa tollitur etiam effectus.

Merito igitur reprehendendi sunt omnes qui empiricorum more; minus perspectis causis, imo vix animadversis morborum phenomenis, mox se ad persanandos quosvis affectus accingunt, quo jurata sua remedia secreta sat caro pretio misere afflictis ægrotis venundare possint.

Ut autem ad propositum nostrum eo commodius perveniamus, occasione febris castrensis maligna epidemica certæ indicationes adinveniendæ, quæ ad triplicem hujus luis causarum numerum dirigi queant; atque ut decentem curationem obtineamus, sequentia peragenda sunt.

I. Ut acidum volatile, corrosivum, effervens, sulfureum, seu resgarinum, sal virulentum, internarum illiusmodi inflammationum sæpiusque gangræne causa, evacuando, infringendo, invertendo, absorbendo, dispergendo, precipitando, aut figendo viribus suis orbetur.

II. Ut sanguis, ejusque serum, succus nervorum seu spirituum vehiculum, ac omnes, quocunque nomine veniant, in corpore peccantes aut in putrorem abeuntes, vel etiam ob lentorem stagnantes humores immutentur & emendentur, naturalemque dulcorem, systasin debitam, ac motum convenientem redipiscantur; & si qua cruditate laborant digerantur, ac ad maturitatem perducantur, lentoremque deponant.

III. Ut inordinata vivendi vitiosque ratio deservatur; ex adverso autem hygienæ præcepta, quæ in debito sex rerum necessarium usu consistunt, & partim ad opprimendum morbum, partim ad pristinam sanitatem recuperandam necessaria sunt, observentur.

Nihilominus tamen diligenter hæc tria notata digna sunt. I. Ut curatio tuta, cita & jucunda fiat. II. Ut à mitioribus ad fortiora remedia gradum ascendamus. III. Ut communis auxilia singularibus præferamus.

CAPUT II. De inventione remediorum,
ex tribus hisce indicationibus provenientium.

Quum in præcedente capite, inque prima indicatione, malignitatem hanc corrodentem evacuando curari posse statuerimus, plurimi forsitan existimabunt, nos per purgationes sæpius repetitas aut sanguinis missionem crebriorem ac largiorem hoc effecturos esse: quod tamen nequaquam intendimus. Candidus quippe lector ex supradictis satis colligere potest, quantopere fortiores & inflammantes purgationes, qualia sunt *agaricus, scammonium, turbed, esula, jalappa, colocythus*, atque ex his paratae *pilula, eclegmata*, aliaque formulæ fugiendæ sint, ut per quæ partes jam tum debiles magis irritantur & inflammantur.

Sic etiam quam maxime reprehendendi sunt illi, qui nullam febrem malignam absque semel instituta, ut de sæpius repetita taceamus, venæsectione curari posse existimant; cum tamen in febribus *castransibus* duo duntaxat casus, sique rarius observentur, & in quibus sæpe sæpius nullus Medicus præfens, vel tunc nondum vocatus est, in quibus *secta vena* locum habeat, *abundantia scilicet sanguinis & veneni corrodentis revulsio ac derivatio*, antequam profundius partibus, quod vel in principio erumpentis horroris aut rigoris, vel eodem finito contingit, sese insinuaverit. Quapropter Chirurgus confestim vel horrore aut rigore durante, vel mox eodem peracto, dum vires adhuc constant, ægerque plethoricus aliàs sit, *venam tunc*, sibi que, ne sanguinem nimis profundat, caveat; imò multò minus, ut plures ex Medicorum filiis perperam consuevere, in tertium, vel quartum, à morbi assultu, diem laborem hunc differat.

Haud vero arbitrari debemus, eos, qui in facitatis statu sanguinei reperti sunt, hoc morbo postea prehensos, ejusdem purpurei liquoris ubertate repletos esse; fastidium enim ciborum, ut plurimum, præcedens, ac per aliquot dies durans, omnem hanc sanguinis affluentiam, in d & ipsum corporis vigorem consumere atque tollere potest, ut deinde hanc ob causam *detractione sanguinis* non opus sit: præsertim vero depravata ciborum digestio, chylive turbata secretio, iræ, terroris ac pavoris imago, virium conservatio, atque iterata veneniferæ, acidæ ac stagnantis malignæ causæ in sanguinem commixtio penitus dissuadent, ut ægrum in majus adhuc vitæ periculum præcipitemus, ac unà cum sanguine spirituum reliquias provocemus.

NOTA.

DE sanguinis missione ejusque necessitate in febribus non tantum simpliciter malignis, sed etiam vere pestilentibus, multa scribit, Leonardus Botallus in suo de curatione per sanguinis missionem Tractatu, quorum hæc est conclusio. His observatis, nemo rationis capax, jure in his morbis vituperare sanguinis missionem potest, sed mirificè, & tanquam divinum auxilium commendare, extollere, & confidenter usurpare: quod ipse professus ab annis quindecim facio. Ideo in morbis pestilentibus in obsidione Rupellarum, & Montibus Hannoniæ ab hinc quadriennium, & Parisiis toto hoc biennio, & Cameraci anno proximo actò, in omnibus meis ægrotis (qui innumeri fuerunt) nullum præsentius ac salutarius reperi ipsa larga & tempestiva sanguinis missione. Huius rei testes esse possunt, & rhedatus Clarissimi Viri Domini Bel-

lievre, à Secretiore Regis Consilio, qui Montibus Hannoniæ & exanthematis, & carbunculis amplissimis & profundissimis, & angina vehementi fuit obseptus, cui sanguis nostro consilio quater fuit missus ex brachiis, nunquam infra sesquilibrium, præter aliquot uncias quæ fuerunt detractæ ex venis sub lingua, & præter cucurbitulas cum scarificatu scapulis applicitas. Et præfatus Chamvis, cui in dicta urbe mane circiter libram cum dimidia detrahi fecimus, & à meridie ex eodem vulnere libram, idque ex brachio partibus qua bubo insignis pridie ejus die coeperat apparere, & statim post matutinam sanguinis missionem pyroticum apponi iussimus. Quartus hic jam erat dies morbi, nec illum antea videram, & nisi febris die sequenti magna ex parte remissa fuisset, denuò detraxissem sanguinem, at septimo, sudore multo liberatus est.

Sed unum exemplum afferam dignum restu. Lutetia: Capluzum, (Hic Philosophiæ & Medicinæ candidatus erat qui praxeos adipiscendæ causa Botallum sequebatur, quique testis fuerat curationum Cameraci & in exercitiis à Clarissimo hoc viro per sanguinis eductionem institutarum; in iis omnibus febribus in quibus nares stillabant, quamvis de genere pestilentium essent, cum capitis & lumborum doloribus gravissimis, & urinam turbulenta & confusione, atque etiam cum exanthematis, aut parotydis, quas mors excipiebat nisi largè ab initio sanguis fuisset missus) quem superius nominavi, ad me venientem in vicum Bathyi, insignis febris corripuit; quem dum lassum, & longè distanrem à suo domicilio video, in meum hospitium accubare facio; cui postridie mane insigniter febricitanti, cum exanthematis minutulis & purpureis, venam aperui basilicam dextram ad sesquilibrium, sanguine puro existente: postridie purgavi corpus ex syrupo rosarum laxativo, & decocto foliorum fenæ. Sequenti die, qui erat finis tertii, ingravescebat febris, & abscessus erupit supra cubitum dextrum, ex quo iterum tantundem sanguinis detraho impurissimi; à meridie iterum circiter libram ex eodem vulnere, & pyroticum abscessui appono. Die sequenti, qui erat quartus, mane, dum me videt, quasi desitens, me obsecrat, ut illi injuriam & noxam à qua me assecerat ignoscere velim, interim ut illum domo eicerem ageremque quicquid velim tanquam de homine multo modis perditissimo, tum præ morte, cui se proximum putabat, tum præ infamia & periculo, quod videbat imminere domui & familiæ meæ toti ejus causa. Ego ex eo rogo unde hæc verba? Ille, Peste gravissima me correptum video. Unde hoc colligat postulo? Ad inguen sinistrum, inquit ille, erupit mihi hac nocte insignis pestis. Reregit; attingo, illumque in spem erigo, significans illi genus mali jam mihi paruisse primo ipso die, dum exanthemata eruperunt. Quare reduco illi in memoriam, me illo die ab eo petivisse, num nocte pulices habuisset molestas: cui respondit, ne unam quidem, quamvis tota nocte pervigil fuisset. Quod verum esse ille intelligens, in meliorem spem se erigere coepit. Ego consideratis, bubonis magnitudine, & febris incrementis, & urinarum incendio, crassitie, confusione, & cruditate, venam aperio basilicam ex ea parte sinistra scilicet, ad libram unam sanguinis putridissimi (nam ipse hæc omnia præstabat, ne genere morbi aperto chirurgis, domus mea infamaretur, utque pestilens; ut mos erat, concluderetur) statim post pyroticum buboni applicavi. Vesperi aliquid sectionis urinæ exhibere coeperunt. Die sequenti mane, quæ erat quinta, alius bubo

sub

sub axilla dextra insurgit, febris remissior, urinae meliores: hoc ipso die, imo etiam pridie, duo ex meis famulis qui illum inferviebant, & mali speciem subolebant, rogant me, ut illis liceat, aut ad eum non simplius redire, aut à me penitus recedere. Quod Capitanus forte intellegit, dum ad illum accedo, me statim sic alloqui cepit: Non ignoro quanta animi molestia debeat opprimi mea causa, qui jam videor mihi ita morbo levatus, & viribus restitutus, ut non dissidam me posse in equum proficisci ad meum hospitium, vel rus. Qui sermo fuit mihi jucundissimus. Itaque jubeo parari illi gradarium equum, & à duobus meis famulis comitari, qui paucis diebus ter quaterve, sanguinis missione repetita, pristinae sanitati divina gratia fuit restitutus, ut patet ex binis ejus Epistolis quas ad me postea scripsit; (eas in sequentibus adfert vir Clariss. verum nos breviter gratis hic ommittimus). Non ignoro me à multis hoc loco accusatum in remanentis; quod jure quidem fieret, si ipse hoc alibi, quam in meo hospitio praestitisset, aut jam illum manifesta peste corruptum, ad me duxisset; sed alicuius aegrotantem, domi meae receptum, sua in extrema angustia explodere, quae fuisset immanitas? Nam neque ipsa prima luce in pedes, neque in equum consistere illo modo potuisset, propter frequentes nauseas, gravissimos capitis & lumborum dolores, ardentissimamque febrem: quis illum sic laborantem, ac morbum dissimulare minimè valentem, eo tempore quo pestis per totam urbem luxuriabat, recepisset? Perisset ille, & ego infamiam non effugissem. Ita & illum, & me cum tota familia, Deus optimus maximus incolumes servavit. Quod illum saepe viderem, & confidentissimè ter quaterque in die tractarem, venam tunderem, bubonibus caustica apponerem, hanc confidentiam (præter Dei gratiam) exhibuit artis usus, quo didici, Pestilentiam febrium & earum symptomatum vim omnem extinguere tempestiva & iusta sanguinis missione, quam ipse in me sequè ut in meam familiam posse & solere exequi sciebam. Ceterum etsi de aliis remediis in illo usurpatis nihil dixerimus, utebatur tamen ille apotematibus refrigerantibus, & detergentibus & cardiacis. Sed scopus propositus est tantum dicere de sanguinis missione.

Habes igitur hic mirandum exemplum, sed profeud primū (rhedarū scilicet) non minus mirum fuit, quamvis is non tam citò fuerit restitutus; in illo enim percussus ac tardius iusto sanguis fuit missus: nam primo die quo ad illum accessi, qui erat secundus à morbo, etsi sanguinem mitti imperaverim, id tamen minimè fuit factum, quoniam accessiverant quendam Chirurgum, qui dixit lunam esse in signo infauso, nec id fieri debere ante biduum, sicque discessit. Quare postridie mane alterum Chirurgum accessu jussi, qui, me praesente, venam aperuit ad sesquilibrium, & à meridie ad parem modum.

In Episcopo Sistenensi nepote meo (biennium agitur) pestilenti, eaque ardens febre correpto, ante diem quintum circiter libras quatuor sanguinis detraxi, & cum in aulam mihi tunc proficisci necesse fuerit, curam ejus commisi Marefcoro eruditissimo Medico, qui illi adhuc bis terve sanguinem misit; unde ad me scripsit, ultimam spem se ponere in phlebotomia terribè à se celebranda, qua praestita liberatus est. Et Henrico uni ex meis famulis, Montibus Hannoniae eodem febris genere, pestilenti scilicet, prehensio, septies saltem sanguinem misit, & nunquam minus libra una sanguinis fuit detracta, bis verò supra libras duas uno die.

Multa sanè alia nobis existant exempla, ad hoc

Tom. II.

nostrum institutum pertinentis: verum quia ras est de qua latius seorsim agere institui: sed idèd plura nunc dicere desinemus: dicentes demòd febrim nullam pestilentem esse, cui non conveniat autè, vel potius magis, missio sanguinis, quam Synochis putridae. Haec tenet ille.

Sic Petrus à Castro in febre maligna punctionis curatione admonet sanguinem per venam sectam statim esse detrahendum, & maximè quantum fieri possit ab initio. Est enim, *legitur*, haec operatio tanti momenti, ut illa neglecta vix fassum eventum in hac febre vobis sperare liceat, quantumconque blateret indoctum vulgus, cuius perniciosa peccantia licentiam in hoc sibi arripit, peritiorum etiam Medicorum operationem arguendi ac coercendi. Non vos ista deterreat, & à recto medendi tramite latum unquam avertant. Extrahite in principio sacrè sanguine, pro plenitudinis & vitium ratione, summam verò ad quartum usque; quinò etiam & illo toto tempore, quo non admodum dillosa fuerit contagionis seminaria: cum plethora autem etiam post dispersionem. In sequentibus postquam de vitium venis, variis nominibus, (pro ratione philosophiae suae) funderis verba fecit, tandem addit: Nec tamen semper solè plenitudinis praesentia debet esse inviolabilis norma ad tundendam venam in hac febre: multa enim occurrunt quae istam operationem impedire valent: alia quae illam, si non omnino tollant, saltem minuant & coarctent, illud facient symptomata prava & gravissima, quae in principis solent quandoque praè malignitate apparere, facientia colliquationes, synoches, exolutiones, anxietates, & alia quae aureo illo capite 1. lib. 1. de arte curativ. ad Glaucosifus vos docebit Galen. Hoc verò iusta librario vitium aegrotantis, multitudinis plethorae, accessionem, consuetudinis, aetatis, habitus corporis, cauae alicujus procaereticæ violentae, & aeris ambientis; circa quam alta mente reponite auream Hippocrat. sententiam lib. 4. de ratione victus t. 19. *Cum fuerit aer abunde calidus & siccus, ita ut eundè ab eo corpus evaporat, nempe tum à sanguinis missione abstinemus, etiam si morbus magnus sit, vigeretque aetate homo.* Licet non semper aetate media geallari soleat hic morbus, sed saepe atrocissimè insuat hyeme, ut nunc experimur.

Tandem & post alios multos Clariss. Sydenham, non tantum ea quae de venesectione in peste celebranda attulimus, scribit: Sed etiam haec habet in Scheda sua admonitoria de novae febris ingressu nuper edita. Malignitas in febribus opinio humano generi ipsa pulveris pyri inventionem lethalior fuit. Cum enim ea febres praesertim malignae dicantur in quibus intensioris praeceteris inflammationis gradus conspicitur, hinc Medici se ad usum Cardiacorum, & Alexipharmacorum nescio quorum contulerunt, quò scilicet per cutis poros expellant quod somnient venerunt (hoc enim est dicendum, nisi valint verba hūdere, quam illud quod potest intelligi serè proponere) ex quo factum est ut regimè calidissimum, methodumque hinc patem iis morbis adapaverint, quae frigidissima tum remedia, tum regimen praeceteris sibi postulabant. Quod quidem satis arguitur tum in variolarum, qui ex calidissimis in rerum natura affectibus est, tum in febrium aliarum curatione. In quam errorem fore incidere ex conspectu petechiarum macularum purpurarum, & caeterorum id genus *causarum*. Quae tamen omnia in plerisque subjectis, inflammationi, acri sanguini jam diu plus satis à febre accenso, superinductae, omnino debentur. Uipote quae raro sponte sua

efflorescunt, præterquam sub adventu pestis ipsius, atque in initio invasionis istarum variolarum confluentium, quæ summæ inflammationis participes sunt.

In hoc enim morbi genere maculæ liventes in variis corporis partibus unâ cum pustulis primùm erumpentibus, comparent; atque æger eodem tempore sanguinis excretionem, vel per meatus urinarios, vel cum tussi per pulmones, fatigabitur; cum ita valida exagitatione, atque orgasmo ab inflammatione orto, sanguis ferociat, ut distractis jam repagulis, in cavitates corporis præceps ruat. Et licet maculæ istæ purpureæ in hac febre non à tam intenso sanguinis calore, qualis is est qui istiusmodi hæmorrhagias excitat, ortum ducunt, ab eadem nihilominus inflammatione, sed gradu remissiori producuntur; & quoties ista sanguinis excretio (unicum in variolis symptoma cui devincendo nondum par est ars medica) non accedit, refrigeranti regimini facillè cedunt. Quòd si malignitatis præsentiam non tantùm è maculis purpureis colligant, sed etiam ex eo quòd observaverint febris symptomata subinde fuisse mitiora quàm quæ ejus naturæ competere viderentur, ægrum tamen magis viribus occisum fuisse quàm pro ratione temporis à quo cœpit ægrotare; Respondet omnia hæc exinde tantùm procedere, quòd natura à primo morbi impetu quasi oppressa, devictaque, non satis valida est; ut symptomata regularia, & magnitudini morbi consona exerat, omnia verò phenomena prorsus sunt anomala. Etenim perturbata œconomia animalis, & quasi disjecta, febris exinde deprimitur, quæ obtinente genuino naturæ ductu vigere solet. Cujus rei experimentum haud vulgare occurrisse mihi memini multis abhinc annis, in Juvene quodam ad quem accerseretur. Quamvis enim ferme animum ægere videretur ille, calor tamen in externis partibus ita ad rationem sentiebatur temperatus, ut sitem mihi derogarent adstantes amici, quoniam assererem eum febre laborare, quæ ob sanguinis oppressionem (cujus mole, exitu negativo, quasi strangularetur) se explicare & ostendere palam nequibat: quòd si venam incidere, febrem illico satis violentam statim animadverterent. Aperta vena, & sanguine paulò copiosius edocto emicuit febris, quæ vehementiorem nondum mihi videre contigit; quæ non nisi tertie, quartave demum phlebotomiæ cessit. Hæc omnia adfert vir de re Medica quàm optimè meritis ut prober importuno diaphoreticorum molimine, febrem, malignæ, si placet, nomine venientem; quæque vel sua sponte, vel in ipsis morbi principis, eductis aliquot uncis sanguinis evanescere potuerat, vehementius accendi, & in morbum jam radicatum confirmatumque abire; atque capropter sanguinis missionem priori multo jure apud veros Medicos sub februm initia meriti, quàm aliud quodvis præsidii genus.

Non est sanè quòd hic quæ in cap. de Peste jam attulimus, recinamus; imò tum nihil ex proprio usu suppetebat unde hujus, vel illius Practici firmaretur sententia; at circa febres malignas multiplici experientia edoctis satis superque constat, venæsectionem iteratam, nulli nocumento, at omnibus magno cessisse bono; Itaque etiam si non unica methòdo ad eundem scopum plures collimare possit concedamus, non mirùs interim confidenter phlebotomiam, remediis, tum à Clariss. Autore mox recensendis, tum etiam in sequentibus ulterius explicandis, intermiscibimus, cum de februm anomalarum cura apud nos ægeret; dummodo contraindicantia prorsus non prævaleant; quòd nobis hætenus videre vix contigit. Consultò hic absti-

nemus ab adducendis exemplis eorum qui in febribus mali moris, cum pulsu admodum depresso, alvi fluxu seroso, madore corporis universo & dejectione virium totali, per sanguinis missionem aliis præsiidiis oportune interjectam restituti sunt, dum alii eodem tempore & loco timidioribus commissi Medicis, cardine's medicamentis quasi prægnantes acheronta citò nimis transtretarunt. Omitimus præterea pleuritides purpuræ adjunctas cum imminente suffocatione, ut & febres enormioribus stipatas symptomatibus, in quibus eadem methòdus omnino pro votis cessit. Hæc, inquam, omnia omitimus ne nimis hoc in capite simus. Sufficiat Lectori Doctissimo Clarissimos Viros pronunciantes, jam audivisse.

Nos in hac parte per vocem *evacuat* nihil aliud intellectum volumus, quàm ut hujus morbi fomes, potissimum in pectore, ventriculo ac partibus vicinis latens, inque bilioso, lixivo, tenaci & amaro liquamine consistens, securiori vomitorio, sale nempe vitrioli, oxyaccharo emetico Dan. Ludovici, vel ejusdem tartaro emetico ejiçiat, simulque etiam venenum volatile corrodens, quamvis internis partibus jam inhæreat, hac concussione extricetur, ac superveniente sudore expellatur; vel ut virus hoc volatile, & quidem omnium optimè per diaphoretica ac alexipharmaca & invertentia eliminetur. Ne verò per diaphoresin laudabiles simul & noxii humores expellantur, artis opus est, ut hoc venenum prius resingatur, invertatur, resundatur seu precipitetur, vel absorbeat, seu imbibatur aut involvatur ac lentiori implicetur, aut dispergatur ac diluatur, interceptur, aut figatur ac ligetur aut spirituum ferocia demulceatur, vel defectum eorumdem resarciatur, sanguinem ac lympha motus resituatur, aut humorum putredo inhibeatur, vel omni possibili modo virulentia hac evectetur.

Tam diversis igitur huic veneno resistendi modis diversa quoque, variasque virtutes habentia remedia expectantur: speciminis ergo loco sequentia sint.

Omnia ergo, quæ hoc acidum corrodensque volatile venenatum sal infringere, invertere, ac retundere valent, omnino contrarias acido qualitates habeant, necesse est: hæc itaque cuncta partim præcipitando, ac partim absorbendo aut imbibendo spicula hujus veneni inania reddunt.

Ex precipitantium strictim sumtorum numero hæc pertinentium sequentia haud infimæ erunt notæ: sicuti sunt ostracodermata pleraque, lapides è triplici regno desumpti, ac gemma, corallia scilicet, margarita, concha margaritifera aut aliarum ostræarum testa, ebela lapidesve cancerorum, bezoar orientali ex animalibus desumptus, aut in agris Siculi collectus occidensalis dictus; nec non crystallus, smaragdus, hyacinthus, amethystus, granatus, aliæque gemmæ; & si quis hamatium, silices, aliosve vitiores lapides ad hanc classem referre vellet, huic certe nullo modo refragatur.

Quo etiam citius ac majori impetu quicquid est hujus veneni infringatur ac invertatur simulque obstructions arteriarum à crudiore, viscidiorè, ac ad motum inepta lympha ortæ, tanquam inflammationis causæ referentur: necesse est, ut in subsidium veniat omnes sales spiritusque volatiles: uti sunt sal & spiritus cornu cervi volatilis, sal viperarum, serpentum, lumbricorum, unguis alciis, sanguis ac crani hominis, eboris, tartari, fuliginis, urina, omnia volatilia: nec non spiritus urinae aut salis ammoniaci, ejusdemque flores ab hamatite, chalcantro usito, sulfure aut chalybè scobe ele-

vati : quibus jure merito annoverare debemus *cafuram*, tanquam excellentissimum *sal volatile oleosum aromaticum*.

Huc quoque pertinent omnia remedia, quæ luxuriam ac spicula hujus venenati salis occultare, absorbere ac imbibere possunt : ex quorum numero ante omnia terra simplex elementum, seu terra virginea aut magnetica est, ubertimque in plurimis corporibus terrestribus reperitur, sicuti est terra signata, bolus Armena, terra Lemnia, Melitensis, unicornu fossile, marga ac creta : cujus indolis quoque sunt ex animalium classe cornua ossa, ut & cornu cerviustum, ossa hominum cremata ; imo etiam omnes metallorum ac venarum metallicarum calces, quæ plerumque nil aliud sunt, quam talis terra præterea rumentis metallicis ac pauxillo salis sociata : uti sunt antimonium diaphoreticum, pulvis fixus antimoni albus, cerusa antimoni, specificum stomachicum Poterii, bezoardicum minerale, Solare, Lunare, Joviale, Martiale, Saturnium ; nec non diaphoreticum Martiale, Dan. Lud. ac diaphoreticum Joviale seu antisepticum Poterii, sulfus antimoni fixum diaphoreticum, crocus Martii, diaphoreticum magnum Fabri, antipestiferum Frid. Hofmanni & similia.

Ex involventium ac implicantium classe hæc, quorum vel glutini spicula hujus corrodens salis involvuntur, vel ramosis pinguium particulis implicantur, sunt : ut tanquam glutini seu visco virus hoc inhaereat, in usum vocanda sunt animalium cornua, ossa, dentes ac ungues ; nec non eorundem partes membranaceæ, & ex quibus gelatum jus excoqui potest. Frequentius tamen sequentibus uti solemus, cornu cervi videlicet, cornu alces, rhinocerotu, unicornu marino, dente hippopotami, & apri, mandibula ac ossibus lucii piscis, ungula alces, tabalina, gummi Arabico, cerasorum, lacryma draconis arboru, tragacanthæ, ac imprimis multis succis concretis è plantarum classe, uti sunt sapa, extracta, rob, gummi.

Ex oleosis implicantibus excellunt butyrum, olivum, adeps humanus, castorum ; nec non amygdala, pistachia, nuclei pini, semina frigida majora, & minora, semen cardui benedicti ac lactii, papaveru, cannabis, lini, violarum, napi, nasturtii, urtica, sesami ac plura alia, cum eorundem oleis expressis ac pinguedinibus.

In dissipantium ac discutientium censum primario veniunt, spiritus ac sales volatiles antea dicti : quibus & sequentia, quæ simul balsamina virtute ac fragante odore suo suppressos & tenebricosos spiritus suscitare, refocillare ac erigere queunt, accensenda ; quo postmodum tam remedium horum ope, quam etiam spirituum subsidio ad hujus veneni è suo nido expulsionem conjunctis viribus se accingant, ac ejusdem impetum superent : ut sunt inula, angelica, valeriana, imperatoria, chamæleon, rosmarinus, amaracus, scordium, dictamnium Creticum, serpillum, thymum, calamintha, origanum, ruta, absinthium, calndula, sambucus, cortices pomi citrei & auræi, semen feniculi, anisi, seselios, grana juniperi, cinamomum, cortex Winteranus, kinkinna celebre antipyreticum, caryophylli, nux myrsitica, macer, crocus, & sexcenta alia : quæ propter sal volatile oleosum suaveolentive virtute aperiendi & penetrandi superbiunt, ut eò facilius feliciusque sudorem elicere valeant, seroque immerfas particulas veneni per cutis spiracula eliminant. Et quia hic videmus fragrantia hæc salia oleosa prodesse, merito etiam operam impendamus, quò omnes spiritus, olea atque salia volatilia, chemica atque parata, per sæpius ite-

ratas elevationes ac admixtione cinerum, cornu cerviusti, vini sublimati, aliarumque rerum, quibus scorizæ adhaerent à sordibus qui quilibet empyreuma, fuliginem, rancorem, ac fetorem spirantibus purgantur, donec sales nitido ac sincero suo colore nivem aut glaciem purissimam emulgentur, spiritusque pelluciditate ac candore ipsam æthera fere superent : aliàs hæc remedia, si isdem immixta permanent, acore suo hæc inflammationes multum auferent, partesque adhuc magis lacerent. Unde nulli suavor essem, ut spiritum cornu cervi non bene depurgatum, & cui fetens oleum adhuc supernat, vel sulfuris balsamum ab optimis licet cultorum fabricis Smalcaldæ confectum, in hisce morbis intra corpus assumere, si velit majoris periculi exors vivere.

Quo etiam adhuc magis virulentum hoc sal dispergatur, omnium optime largiori aquæ potu aut alius potulentis convenientibus à se invicem separari ac dilui poterit ; quam ob rem aqua potus adeo necessarius est, ita ut per totum morbi decursum eadem carere haud possimus, & si fontana aut putealis vitio quodam laboret, bullitione sollicita, aut cum aliis rebus corrigi debet, cui postea immiscemus sapa, rob, sirupos, succosve acidos ac refrigerantes ; vel eidem immergere solemus, cerasu acida, pruna, fructus oxyacantha, pomum citreum, nitrum vitriolatum & similia. Nec ullo jure hic acidulas reticere possumus, tanquam excellentissimum hujus veneni diluens : quarum in febribus malignis usum ego olim, cum in illis oris degerem ; summe salutarem expertus fui ; ac in hac re forsitan nobiscum sentiet Elias Rudolphus Camerarius, Archiarer ac Professor Wirtembergicus celeberrimus ; in suis de acidulis dissertationibus. Hæc tiam addamus serum lactu caprilli, bubuli, aut ætius probè notæ, quod teste excellentissimo Christophoro Harvero Polano nostro felicissimo egregiam in diluenda acrimonia hujus veneni operam præstare solet ; hic enim vir optimus primum nobis serum lactu caprilli in febribus malignis commendavit : quibus tandem adjungenda sunt jura carniu suaviora ; quibus hic pingua ac oleosa merito associari possunt.

Quo etiam hujus veneni impetum intercipiatur, ac ejusdem penetratio impediatur, in usum quoque vocanda erunt adstringentia è plantis desumpta, quæ plurima terra virginea referta sunt : exempli loco sunt radix tormentilla, pentaphylli, bistorta, ramicam, plantago, pyrola, virga aurea, dens leonia, Janicula, flores papaveris rheados, rosa rubra, ba-laustia, galla, sorba, cydonia, mespila, bacca myrti ; itemque succorum ipsissima è spina Egyptiaca seu akakia, hypocistide, ac catechu Nartingensi constata.

Ad figendum ac ligandum hoc venenum acida requiruntur, quæ simul spiritus suppressos odore jucundo suscitent, virtuteque sua suaviter adstrictoria ventriculum staccidum ac relaxatum robotent, hujus fermentum seu magis volatilem salsamve lymphæ partem à biliosa bienna corruptum corrigant, putredini resistent, & inde sanguini in saltu arteriis resoluto debitam & æquabilem spissitudinem largiantur ; sitimque insuper intensiorem extinguant, hæcque sunt mala citrea, aurea, berberes, seu fructus oxyacantha, cydonia pomu acidiuscula, mala granatorum, cerasa acida, bacca rubi idæi, oxytriphylon, acerasa, exque his expressi succi, aut alia inde parata gustui græcæ compositiones ; itemque acetum, nitrum vitriolatum, nitrum preparatum, vel ejus spiritus sulfuris acidus, spiritus vitrioli ; quibus etiam sulfure vivum crudum aut sulfur pellucidum Lausannense, vel hujus flores sublimati annoverari possunt.

Ne autem quidam existant, nos nobismetipsis contradicere, dum in precedentibus contraria contraria collata esse asserimus; jam autem acidam ipsius veneni alius quoque acida expellere nitamur, ea per quae morbus, stante priori & maximo plausibili sententia, magis augetur, quam auferretur: illi responsi loco habeant, ab usu acidorum modico in febrium castrensum curatione nullum omnino formidandum esse periculum, cum per acida haec fixa veneni luxuriae volatilis ac erratica magis, ne nocere possit, ligetur. Quemadmodum enim acetum, nitrum, huiusque spiritus, ac alii acidi latex, venenatum, effertum, acidum volatile realgarinumque sal in stibio, hydrargyreo, mercurio sublimato, aliisve virulentis fossilibus ac plantis figunt ipsisque omnem nocendi vim adimunt: simili prorsus modo haec eundem in corpore humano praestant effectum, dum non tantum huius visus virus corrodens hebetant, ligant, spiculaque, ejusdem obtundunt; sed & insuper ventriculum à bilioso liquamine liberant, sanguinemque depurant, ejusque systasin in aequilibrium redigunt; ut & universum corpus cum humoribus in illo fluctuantibus à graviore putredine ac corruptione defendunt: praesertim autem impetuosiores sanguinis à corde propulsi motum aliquo modo mitiorem reddunt.

Huc etiam illa pertinent, quae propter salis volatilis, seu terrestribus fecibus inhaerentis, copiam, (ita ut quam diu humidæ sint, à nullo calore sal hoc volatile avolet, sed ipsis constanter inhaereat) putredinem vehementer arcet, sudoremque vi sua penetranti procurant: inter quae *gentiana*, *zedoaria*, *zingiber*, *myrrha*, *nuxes immaturo*, *sumaria*, *cordium benedicti*, (*cabiosa*, *centaurium minus*, ex his herbis distillata aqua, vel à cineribus producta salia excellunt: ex modo recensitis medicamentis *Nathanaël Hodges* in sua *toimologia sive pestis nuperæ Londini grassantis narratioe historica* sect. VII. *zingiber* miris laudibus extollit, & quomodo pulvis ejus ad sudandum, conditura vero tanquam prophylacticum in peste conducatur, fusius pertractat.

Tandem ejusmodi quoque requiruntur medicamenta, quae ope oleosarum partium seu sulfuris sui facile dissolubilis (quod tamen terrestribus scortis seu innato limo circumdatum est, ac inde ægre separari potest) vim habeant sudorem non solum egregie proficiendi venenumque expellendi, sed etiam spiritus animales irritatos perturbatosque & inordinate commotos sedandi atque ad aequilibrium reducendi, omnes peregrinas in corpore humorum fluctuationes erraticas ac resolutiones in sanguine, aliorumque liquorum, in ductibus aquosis aut ipsis nervorum canaliculis contentorum, compescendi, dolores mitigandi, simulque optatam homini tranquillitatem conciliandi. Robur tamen horum medicamentorum in eo consistit, quod lubricis ac oleosis suis particulis cerebri poros ac meatus leniter oblinant ac obstruant, & cancellis quasi sanguinem includant, somnum creent, & praeterea exortum, medium aut extremitatem nervorum, per quas vias spiritu animales influunt, feruntur ac egrediuntur, litu suo oppilent; ut vel circa nervorum fines spiritus coerceantur, & à causa dolorificæ removeantur; vel circa eorundem principium influxus foirituum uberius inhibeat, ne inde magis ad furorem egantur, dispergantur ac perturbentur. Oleosa n. haec seu sulfurea, quia ut dictum, facile dissolvuntur, mox in omnibus humoribus ac succis corporis humani intimius permiscuntur; unde tam exigua quantitate assumpta magnam seui secretionem, & inde sequentem sudorem promovent. Quamobrem à veteribus Me-

dicis nulla fere antidota, nullum philonium, nullum alexipharmacum, imo nullum etiam compositum exhibitum fuit, quam de hisce rebus, opio scilicet aliisve anodynis abundanter factum esset; huic autem eorundem remedium dissolutioni sal in sanguine fixicans volatilis, ac ipsum serum quoque suppetias ferunt. Haec medicamenta tam interne quam externe, non sine magno à ægroti & Medici emolumento applicari possunt. Interne omnia, quae ex variis papaveris speciebus conficiuntur remedia conducunt, ut sunt *semen papaveris albi*, *capita papaveris*, *papaver erraticum*, *opium*, *diacodium*, *siropus papaveris erratici*, ac *essentia* ejus, *laudanum* (pocivus *laudanum opiatum*) *crocum*, *castoreum* & sexcenta alia. Omnibus hisce palmam mihi videtur praeripere artificiose elaborata ac efficacissima *essentia opii Joëlis Langelotti*, quam in epistola ad praecellentissimos Naturæ Curiosos descripsit: hanc secundum viri celeberrimi praescriptum saepius paravi, eademque adhuc summo cum fructu in multivariis affectibus utor: inde tamen has quatuor remedium formularum commodioris exhibitionis gratia consilare volui.

I. Pilulae anodynae Regiae viris exhibendae.

℞. *Essentia opii Langelotti* ℥j. *cinnabari antimoni purificatæ*, *unicorni fossili albissimi singul.* ℥iij. *pulveris croci orientalis*, *sanguinis draconis veri singul.* ℥j. *ambry chryseæ gr.* xv. *moschi orientalis gr.* viii. *olei cinamomi distillati guttae* viii.

Fiat massa pro pilulis pondere gr. j.

II. Pilulae anodynae hystericae.

℞. *Essentia opii Langelotti* ℥j. *extr. croci*, *extr. castorei singul.* ℥j. *cinnabari nativa preparata*, *diaphoretici Jovialis singul.* ℥iij. *olei succini albi gutt.* xx.

Fiant pilulae pondere grani unius.

III. Pulvis anodynus.

℞. *Coralliorum rubrorum preparat.* ℥ij. *sanguinis draconis veri*, *unicorni fossili sing.* ℥ss. *essentia opii Langelotti* ℥j.

Fiat pulvis subtilis.

IV. Elixir anodynum.

℞. *essentia opii Langelotti* ℥j. *Spiritus vini tartarisati* ℥iv. *miscantur bene.*

Soluta per filtrum trajiciantur, & in vitro probe munito asserventur. Dosis à gutta I. ad II. III. ad VIII. usque.

Attamen *Essentia opii Langelotti* dictæ *laudanum opiatum Franc. Merc. van Helmont Johann. Baptistæ F.* haud inferius est: cujus descriptionem *Robertus Boyle* à jam laudato *Helmontio* sibi communicatam per *Henr. Oldenburgium* in *Actis philosophicis* 26. *Octobris* 1674. N. 107. fol. 194. luci publicæ exposuit: quam etiam hic æquo lectori non invidere volui: sic enim se habet:

℞. *Opium minutim ac frustillatim concisi* ℥iv. *succi cydoniorum tepidi recentis lb* iv. *vel lb v.* *pond. civ.*

Stent in loco moderate calido per octiduum, aut decem & amplius dies, donec penitus fermentarint, postea tincturae per colum trajectæ adde

Cinamomi opr. caryophyllorum, *nucis myristica singul.* ℥j. *vel ℥jss.*

Stent bene clausa per triduum, quatrimum, vel, quod melius, integram hebdomadam in digestionem; perque filtrum trajectus liquor in vase terreo super vaporis balneo ad extracti fere spissitudinem, aut quancunque tenuiorem, si stillatum exhiberi debeat, evaporet; tandem adde quoque

Croci optimi tenuissime triti ℥ij. vel ℥iij. aut e-
iusdem extracti, quantum tot uncia suppeditant.

Fiantque inde, si spissius sit extractum pilulæ,
quarum dosis à gr. l. usque ad IV. si vero liquidius
sit, eiusdem guttæ V. VI. usque ad X. & amplius
sumantur.

Nihilominus tamen præ omnibus ex regno ani-
mali et vegetabili paratis anodynis, metallorum &
fossilium in supremo puritatis gradum evecta & si-
xata aurea sulfura laudanda veniunt.

Extremè bono cum fructu omnia emollientia & hu-
mediantia medicamenta cum dictis adhiberi possunt,
qualia sunt flores chamæmeli, radix ac folia althææ,
flores liliorum alborum cum radicibus, folia & semen
hyoscyami, nuclei persicorum, semen melonum, papa-
veru, crocus, castoreum, pinguedo canina, humana,
buiyum, iac, meconium s. opium galbanum cum variis
oleo, unguentis, emplastris & cataplasmatibus, ex his
vel aliis simili modo operantibus simplicibus con-
fectis.

Ex his jam adductis variis remediis, plurimos,
præter jam citatos, medicamentorum formulæ &
compositiones in commodiorem & temporalem e-
tiam usum, secundum artem paratæ, in officinis
pharmacuticis prostant: e. g. theriaca Andromachi,
Astruciatum Democratis, electuarium de ovo Maximili-
iani Imperatoris, diascordium Fracastorii confectio alchem-
icæ confectio Orvietana, pulvis rubens Pannonius, con-
fectio & species de byzantho, species liberantis, pulvis
comitis heronæ de Kent in Monconysii itinerum tom.
III. ac medicina experimentalis Digbeana tom. I.
descriptus; hujus æmulæ pila regia Wesseri, aqua
theriacalis refrigerans Riverii, spiritus theriacalis Pa-
racelsi, tinctura bezoardica Michaelis aut Danielis Lu-
dovici, hujusque mixtura simplex, aqua prophylactica
Amstedamensis, & alia plurima, ut hic recensentur,
minus necessaria.

Verum quia egregias quoque virtutes possidet
confectio nostra alexipharmaca, eiusdem conficiendi
modum hic inferere nobis placuit, ut sequitur:

℥. Radicum angelica, chamæleonis, fraxinella
singul. ℥ij. Radicum inula, zedoaria, tormentilla sin-
gul. ℥j. corticis citri extimi siccati, Winterani, folio-
rum cistampii Cretici, scordii, ruta, florum rosarum ru-
brarum singul. ℥j. bacarum herba Paradis. seminis feni-
culi singul. ℥j. gummi ammoniaci, galbani, myrrha a-
mara selecta, cinamoni acuti, croci orientalis singul.
℥j. zingiberu, caryophyllorum singul. ℥ss. terra sig-
nata, florum sulfuræ, unicornu fossilis, cornu
cerui philosophice preparati singul. ℥ss. antimonii
diaploret. ℥ij. opii correcti, casura, salis cornu cer-
vi volat. salis succini oleosi singul. ℥ss. succi citri
recentis q. s. ad humectationem pulverum omnium mel-
li juniperini, rob ribesiorum, rubi idæi, cydoniorum
singul. ℥xxxii.

Misce diligenter & pone ad fermentandum per
aliquos dies, pro dosi exhibetur in convenienti ve-
hiculo ℥j. ℥iij. ad ℥ij.

Dissiliorem pulveris rubei Pannonici utriusque
descriptionem hoc sequenti modo contraximus, quo
nunc uti solemus.

℥. Terra signata optima ℥vj. radice tormentil-
la, fraxinella, smaragdi preparati singul. ℥iv. boli
Armenatis preparati, coralliorum alborum prepara-
torum, rubrorum preparatorum, concha margarifera
preparata singul. ℥x. unicornu fossilis, natura eboru,
cornu cervi philosophice preparati, radice doronici
veri singul. ℥vj. santali albi vel citrini, corticis citri
extimi flavi siccati, seminis acetosæ, opii, casura, cro-
ci optimi singul. ℥ij.

Fiat pulvis subtilis, qui servetur ad usum, do-
sis est à ℥ss. ad ℥j. ℥ss. ad ℥j. in convenienti ve-

hiculo ad sudoris elicium.

Supra sect. 2. cap. 8. pluribus extractum theria-
con egregium nostræ compositionis commendavi-
mus: cuius accuratam parandi methodum acquis-
rerum utilium censoribus haud invidere volui &
conficitur ergo sequenti modo:

Extractum theriacon egregium nostræ com-
positionis.

CLASSIS I. ℞. Radicum fraxinella ℥ij. iri-
dis Florentina ℥ss. zhabbari vel Pontici, zingi-
beris, tormentilla, pentaphylli singulorum ℥vj. ca-
lemi aromatici seu acori odorati, pæ Pontici utrius-
que ℥vj. angelica, gentiana utriusque ℥ss. aristo-
lochia longa vera ℥ij. asari ℥ij. Incisis & contusis
assunde aqua pluvia distillata, ac aceti distillati pa-
rioris, de utroque quantum sufficit ad debitam ex-
tractionem obtinendam: vel horum loco aceti distilla-
ti prius prodeuntis aquam volatilem (quam imperi-
toris phlegma vocant) ac rorem minérale. Ex-
trahatur tinctura in loco calido, atque his vel ter
hocce liquores magmata post prelum relicto assundas,
quo omnis virtus ex his rebus extrahendo acquirat-
ur: à collecta hac tinctura in maris balneo ab-
strahere omnem fere liquorem, & spissamentum seorsim
aserva: aqua vero per distillationem prolella
ad extrahenda sequentis assumi potest.

CLASSIS II. ℞. Rosarum rubrarum exsic-
catarum, scordii nostratis sicci utriusque ℥ss. pra-
siti albi florum stachadis Arabica de utroque ℥vj.
calamintba montana, chamæpitys, folii Cretici vel
montani nostratis, chamæpitys, florum hyperici singu-
lorum ℥ss. centaurei minoris ℥ij. Incisis & contusis
assunde pariter tunc quam prima distillatione partem
& si ejusdem quantitas vix sufficiat adde liquorum
prima classe nominatorum sufficentem quantitatem. Eo-
dem modo, ut plurimo in labore observation, ali-
quantum in loco calido digerantur, donec tinctura
extracta sit, quam uti prius exprimere, novis in-
fusionibus augere, colligere, per filtrum depurare,
ac in maris balneo ex cucurbita vitrea humidum
distillando in spissamentum cogere debet. Extractum
inde prodians spissamento classis I. addatur & aqua
vero seorsim collecta pro sequentibus rebus extrahendis
usurpetur.

CLASSIS III. ℞. Piperis long. ℥ij. albi
ac nigri, seminis petroselinæ Macedonici singulorum
℥vj. seminis annisi, anisi, semiculi Florentini, se-
selios Cretici vel nostratis, dauci Cretici de quo-
libet ℥ij. cardamomi minoris, cubebarum utriusque
℥ss. Pissa hac eodem modo, ut superiores classes,
tractanda, ut extractum spissamenti dictarum clas-
sum addi, & latex distillando acquiratur: ad reliquas
classes extrahendas assumi queat.

CLASSIS IV. ℞. Cinamoni veterum, seu ca-
ryophyllor. qui ipsomet cortice excellentiores, ℥xij.
casto, seu cinamoni recentiorum acuti ℥j. costi odo-
rati, vel corticis Winterani ℥vij. maderis ℥vj. In-
cisis & confraclis assunde liquores, uti in preceden-
tibus classibus factum fuit, quo tandem extractum
reliquis iam collectis addi queat, & si qua aqua à
distillatione supersit, seorsim aservetur.

CLASSIS V. ℞. Myrrha v. sel. sale tart.
refer. ℥j. asphalti, seu resina succini, castorei me-
dullosi utriusque ℥ij. xylobalsami, asphalti, de ut-
troque ℥ij. Incisis & contusis assunde spiritus vini abs-
que phlegmate quantum satum erit. Fiat harum re-
rum extractio ut docet: & spiritum vini dein post
tincturas collectas abstrahere resinaceum vero spissamen-
tum superius junctum extractum commisceatur.

CLASSIS VI. ℞. Seminis napi ℥ss. seminis
thlaspi ℥ss. Cum pauxillo aqua, ab antecedente
classe

classe IV. residua, fiat emulsio; quæ fortiter per linteum expressa spissamenta collectis exactissime immisceri debet.

CLASSIS VII. ℞. Seminis citri decorticati, Nardi Indica utriusque ℥j. Libanathi ℥vij. dictamni Cretici à stipite purgati ℥vj. nardi Celtica ℥℔. mavi veri; amaraci de utroque ℥ij. Hac classis meo saltem iudicio, subtilissime teratur, ac per cribrum absque ulla alia preparatione trajiciatur, addaturque reliquis extractis collectis; cum hæc rerum virtus balsamina volatilis vix extrahendo, ob levissimam partium texturam, conservari possit.

CLASSIS VIII. ℞. Salis viperarum aut serpentum nostratum, vel in horum defectu, salu cornu cervi aut lumbricorum terrestrium, volatilis candidissimi, ac optime cum spiritu vini à scoris feridu sublimati unc. ij. quod cum spiritus virriol. Maris SUTENA QUANTITATE ad saturitatis punctum ligetur, donec strepitus, inter instillandum omnino cesset.

CLASSIS IX. ℞. Terebinthina Chia, thuris masculi triti utriusque ℥. vj. mastiches selecta ℥j. Quæ simul lenibus lignis solvenda ac reliquis extractis commiscenda sunt.

CLASSIS X. ℞. Succi hypocistheos, succi acacia seu spina Egyptiaca, gummi Arabici splendidi singulorum UNC. ℔. Hac tria simul in succo potiorum citreorum limpidi, aut vino cydoniorum, vel etiam in aqua distillata, à superioribus speciebus prolecta, solvantur, depurgentur, ac in spissamentum, ut prius cogantur, ut extemplo reliqua massa addi ac immisceri queant.

CLASSIS XI. ℞. Styracis Calamita in lacrumis, sagapeni in lacrumis, terra Lemnia, aut Melitensis S. Pauli de quolibet UNC. ℔. opopanax selecti in lacrumis, galbani puri in lacrumis utriusque ℥ij. quæ omnia vel seorsim, maxime vero hiberno tempore, terenda, vel humilim in pollen impalpabile redigenda, ac cum pulveribus classis VII. permiscenda sunt, quo sic reliquo spissamento jangantur.

CLASSIS XII. Postquam omnes antecedentes classes sic elaborata, ac invicem mixta sunt, adde juxta artis pyrotechnica leges sequentia seorsim preparanda, videlicet: extracti scilly recentis, in clibano cum pane assata, expressa ac in viscosum spissamentum exhalata ℥ij. vel quantum scilla preparata sicca ℥ij. cum aqua fontana extracta suppeditant; extracti ab opii Thebaici ℥ij. cum aceti distillati & spiritus vini purioris PARTIBUS ÆQUALIBUS parati, ac denuo spissati; opobalsami Arabici genuini, vel ejus loco, olei nucis myristica expressi, vel utriusque ad compositionem assumti ℥. xij. extracti glycyrrhize pellucidi, de recenti radice cum aqua simplici juxta Angelum Salam, seu optimum extractions rerum parandi magistrum, facti ℥j. ℔. extracti ex agarici ℥j. ℔. ope spiritus vini confecti; ac tandem extracti croci cum liquoribus acidulis parati ℥j. Singula hæc per vices tota massa equaliter commisceantur, ne grumi minus per tritum dispersi coalescant.

CLASSIS XIII. Tandem cuncta simul juncta in mortario calido, cum pistillo similiter calente, tandem probe commiscere oportet, donec omnia diligentissime dispersita sint; & quia hoc spissamentum aliquando liquidius remaneret, ni crassitudinem ab aliis siccioribus rebus acquireret, ideo addere solemus pulveris antimonii fixi albi Bas. Valentini, seu magisterii antimonii diaphoretici ℥ij. boli Armeniaci ℥ij. Misce hæc exactissime cum integra massa; ne autem pinguisculum hoc pollen intermiscendum in globulas vix separabiles ardeat, sindoni aut linteo raro includi debet, ut instar amyli aut farina inspergi possit.

CLASSIS XIV. Operatione ad hanc metam provecta, totum extractum adhuc diu manibus malacissandum erit; cui tandem partitis stiliis addantur oleorum amaraci, anisi, feniculi, cinamomi, cario-phyllorum, rosarum veri, omnium distillatorum de quolibet GUTTÆ DECEM: quæ deinde omnia probe unita, ac per aliquot horas malacissima in pixide metallica ex auro, argento, plumbo candido Anglico, aut lamina conflata usui ulteriori asserventur. Hujus extracti seu spissamenti dosis postmodum erit à grano hordei ad duo, tria, quatuor ad quinque; quod catapotiorum forma exhibendum, aut in convenienti vehiculo dissolvendum.

EXTRACTUM THERIACON ita paratum etiam basis est sequentium compositionum; quæ similiter in hujusmodi affectibus summo cum sanitatis emolumento potui dari possunt, v. g. PILULÆ seu EXTRACTUM BEZOARDICUM nostrum: ℞. Extracti theriaci nostri bezoardici minerali utriusque ℥ij. misce hæc probe: cujus dosis in febb. maligna erit à granis decem ad duodecim pro adultis. PILULÆ BEZOARDICÆ ANODINÆ sic fiunt: ℞. Extracti nostri, antihedici Pot. de quolibet ℥j. cinnabaris stinnios vel nativa, sulfuris antimonii fixi utriusque ℥. vj. resina succini ℥℔. misce: fiat massa: cujus dosis à granis V. ad X. usque ad XV. erit.

Illa remedia, quæ pro symptomatum variâ in hoc morbo sævientium indole multivaria quocumque esse debent, infra in singulis symptomatum capitibus reperientur.

CAPUT III. Quæ remedia statim in prima hujus morbi aggressionem aegris sint adhibenda.

SI penitus extra dubium est, hominem hac febre castrensi maligna prehensum ac infectum esse, quod ex omnium membrorum lassitudine, gravibus animi deliquiis, capitis doloribus atrocissimis, vehementique cardialgia cognoscitur; adeoque infirmi videntur ægri, ut præ debilitate haud amplius erecti stare queant; si nunquam, vel turbatè saltem dormiant, interno æstu & siti intensa prementur, oris amaritatem incusent, debilis aut laboriosa respiratio, pulsus frequens ac celer, & urina turbida atque lixiva sit; ciborum summo fastidio ac nausea, quam vomitus enormes excipiant, vexentur; vel in potissimis tantum membris dolores lancinantes ventrisque tormina sentiant, alvi profluvio torqueantur, rigor aut horror morbum procedat, & subsequens calor post vesperam ingravescat, alternisque diebus ægrum magis laceffet.

Quæ itaque hæc accidunt, non statim absque ullo observato temperamenti aut sexus discrimine purgans remedium, aut sanguinem mittere convenit: quemadmodum hisce tempestatibus maligna sævientem febre non tantummodo veterinarii, sed etiam plures ex doctioribus medicis, antiquo Barbarorum more, hæc præsidia adhuc plerisque ægris mox præscribere, medicationemque suam auspiciari consueverunt.

Ante omnia verò, ut jam dictum est, distinguenda sunt ipsa ægrorum temperaments, ætas, ac sexus; imo quoque distinguendi ipsimet affectus: cum longe alia ratione curatio in majori humorum putrore ac resolutione, quam in minore, requiritur, seu ubi sanguis ac lympha plurimo acido fixo seu melancholico succo scaturit: quorum hæc

hæc longe facilius spirituum ac salium volatili-um applicationem fert, eorundemque continuum usum postulat, dum in magnis humorum resolutionibus à putrore ortis acida ac terrestria fixa, seu alcalia insipida cum adstringentibus ac opiatâ omnem medicandi scopum absolvunt. Saponinus tamen, impeditum sanguinis circuitum mox è primo morbi insultu spirituum ac salium volatilium usu prorsus restitutum, aut ventriculum à crudis, indigestis, viscidis, biliosisque fordibus lenioris vomitoriâ ope purgatum esse.

Ne autem quicquam, quod in huius morbi medela necessario observari debet, omittamus; ideo absque ulla interposita mora aegri non tantum in lecto stragulis bene cooperti decubendi sunt; imo per totum morbi decursum hoc modo requiescant in lecto lecti, quo ab aere frigidioris injuriis tuti degere queant: ubi simul provideant adstantes ac medici, ne frequentius, inopportunitius, vel tempore aliâ minus convenienti aegri stratis exiliant, ac corporis membrorumque jactatione continua sibi ipsos labores arceant; neu multa loquantur, sed taciturni sint: quam garrulitatem *M. Valerius Martialis* in *Mathone* salte perstrinxit libro IV. epigr. 81. his versibus:

Declamas in febre Mathon: hanc esse phrenesin.

Si nescis, non es sanus, amice Mathon!

Declamas aeger, declamas hemitritus:

Si sudare aliter non potes, est ratio.

Magna tamen res est: errans cum viscera febrâ.

Exurit, res est magna tacere, Mathon.

Si enim juxta *Nicolai Tulpii* Amstelædemen-*si* Consulis amplissimi monita observationibus suis subnexa hemicrania laborantibus tacere convenit, multo magis hoc effectum ad ipsas febres malignas, quæ hemicrania periculosiores, extendi poterit.

Neque minus noxium esse nimium corporis aut membrorum motum ex ipsa *Galenii* Medicorum antesignani sententia verum esse comperimus, statuentis febri acuta laborantes ab omni motu esse removendos; quo etiam referre possumus nobilem questionem ab *Hieronymo Mercuriali* de arte gymnastica libr. IV. cap. 7. motam, an corpora agra ullo pacto exerceri conveniat? unde locum, qui maxime ad nos spectat, huc inserere consulum duximus.

Quocirca secundum istos corpora, quæ immo-*dic* temperie calida laborant, nullis vehementibus remissive exercitationibus accommodantur; quod calor, qui diminui debet, ab illis potius augmentum suscipit: quemadmodum *Galenus* de *Premigens*, summa caliditate laborante, narrat, qui necdum à vehementioribus exercitationibus, ino & ab exiguis deambulationibus in porticu, ante balneum saltis, magnopere ladebatur. Unde merito condemnandum est *Aclepiades Prusensis*, qui in ardentibus febribus, referente *Celso*, gestationibus utebatur: in aliis vero febribus, & morbis, medicamenta ac vomitiones tollens, inedia, siti, vigilia, luce primis diebus agrotantes, instar tororis, excruciat: aliis autem diebus ambulationibus, gestationibus, balneis lectulisque pensilibus exercebat.

Multo minus febri maligna atrociori deventi absque manifesta læsione viriumque detrimento erecti in lecto aut sella insidere; imo adhuc difficilior stare aut ambulare possunt; quam ob causam eò magis solliciti sumus, ad ægrum quò citius eò melius ac firmius lecto affigendum.

Quo itaque juxta propositum nostrum genuinamque medendi artem curationem ritè prosequamur, ante omnia examinabimus, num sanguinis missio, ut quibusdam placet, in principio huius febris locum inveniat, adæquatamque ac sufficientem in mor-

bo hoc expellendo auxilium præbet: quod insituum in iis dumtaxat aliquomodo valet, qui plethora, seu sanguinis, & quidem laudabilis abundantia, possent, quibusque vires adhuc integre, vel nondum omnes dejectæ sunt: ubi mox durante febris horrore aut rigore, vel eo factum ab eodem facto in brachio alterutro, sub lingua, aut in pedibus aliquot sanguinis uncia, nec forsitan ultra quatuor aut quinque detrahantur, & ne ullum animi deliquium aut syncope superveniat, ante & post venam sectam sequens alexipharmaca refrigerans potinacula duobus partibus haustus assumatur.

R. Aqua scabiosa ℥iij. aceti antilimici, ferri rubi idæi, singul. ℥i. antimon. diaph. ʒb. salis abstr. ʒj. M. sc. ad vitrum.

Post venam sectam ac epotum alterum haustum aeger in lecto ad sudandum sollicitandus est. Cavendum autem quàm maxime, ne hominibus valde debilibus, aut iam nimium ægritudine confectis, urgente cardiâgia, inque sanguinis penuria, ac morbo iam ad aliquot dies sevientem venam tundamus; aliâ in præsentissimum vice discrimen hæc sine re admota operatione aegri præcipitarentur. Has igitur ob rationes, quantum potuimus, in febris castensis aut alia maligna, imo in cunctis intermittentibus, à sectione vena abstinuimus ideo, quod ne ullam quidem felicem effectum inde obtinuerimus, nisi in vere sanguineis mox in prima morbi accessione, & quibus vires nondum exhaustæ fuerunt.

Supra dudum diversis in locis perniciosam istam medendi methodum deestari sumus, quæ agrotantium plurimi in principio statim cujuscunque affectus medicamentis fortioribus purgantibus, in acriori aique irritante resina consistentibus, dilaniari solent: ac nos hæc, nisi urgente duro necessitate telo, nec in presenti, neque alio morbo in usum abhibere consuevimus; cum pyrotechnicæ solertia nobis multo suaviora, tutiora ac certiora remedia primas vias detergentia suppeditet, quæ in hujusmodi infirmitatibus valetudinis maximo cum fructu exhiberi possunt.

Verum enim verò, si quis ex omnibus circumstantiis persuasus sit, medicatione per inferius guttur purgante hic opus esse, is vulgarioribus rejectis purgantibus omnibus, mox post morbi exortum pilulas sequentes una vice deglutiat.

R. Mercurii dulcis optime mitigati ʒj. antimon. diaph. cum nitro ʒb. extracti hellebori nigri diaphor. gr. iij. Mercurii vita per exhalationem sumi virulentis correlli gr. j.

M. F. cum patuxillo theriaca pilula No. V. vel X.

Vel in jure calido in tintura salis tartari sibiata *Frid. Hofmanni* xx. vel xxx. assumat guttas.

Imo antimonium diaphoreticum ad integram drachmam in aquæ scabiosæ ℥iij. ac fir. violar. purp. ʒb. una vice instar potus refrigerantis assumptum securissimum detergens ac purgans, biliosam corruptamve aut aliâ crudam viscidamque colluviem è ventriculo ac intestinis expellens, erit: quo dein summe volatilia, ac maxime penetrantia diaphoretica eò liberius radios suos per quosvis corporis ductus trajicere, vasorum sanguinem ferentium obstructions ceptiss referare, interceptumque purpurei laticis circuitum ad perennem suum motum, naturæ congruum, reducere queant: dicta portio nonnunquam etiam, si fauces ac gula blenna tenaciori oblitata sint, vomitum movet; & cum nitrum ab antimonio diaph. nondum elotum est, aduicis ad quatuor serupulos in jure non salito exhiberi *Foleric.* Sic etiam antimonii diaphoretici ʒj. ac

ac florum salis ammoniaci cum hamatite sublimator. ℞. inter se mixta cum fuscule salis experie sumi solent.

Pari modo sal polychrestus à ℞ij. ℞iij. ad ℞℞. in iure largiori non salito, vel aqua fontana gelida, aut decolla hordei mensura media solutus, ac intra horæ spatium brevioribus aliquot haustibus sumtus, sufficienter & absque noxa primas vias, si plurimis fecibus sint refertæ, expurgat; quibus verò dulcia ardent, huic jentaculo detergenti immisceant sirupi violarum purpurei ℞j. eodemque recensito modo utatur.

Non hic reticere debet diacalateffon, à Moje Charai Helmontio adscriptum, sub finem pharmacopœia sue chemica expositum; quod à ℞. ad ℞℞. & ℞ij. in conditura rosarum, aut rob domestico, vel aqua convenienti dissolutum dari potest, cujus descriptio hæc est.

℞. Antimonii crudi, & salis ammoniaci, tritorum & simul mixtorum singul. ℞v.

Sublimentur ex arte flores inflammabiles rubri: borum ℞iij. nitri purissimi ℞viiij. distonentur in ollis sublimatibus, & flores absque ulla sui perditione colligantur: flores detonatos elue aqua calida, donec nulla amplius falsugo gustu deprehendatur. Sicco huic leni calore pulveri affunde spiritum vini purissimum, ad quatuor transversorum digitorum eminentiam, omniaque vasi vitreo excepta, agglutinato recipiente, distillentur igne primo lento; qui tandem ita urgeatur, ut materia ebulliat ad siccitatem usque. Relictus verò pulvis perfecte exiccatus per dimidiam adhuc horam igni exponatur, & ad usum servetur.

Huic modò recensito medicamento procul omni dubio haud absimilis erit Georgii Thomsoni, Angli ac chemiatri celeberrimi pulvis emeto-diaphoreticus; quem olim in hamatiâ, nuper verò in epilogifinis chemicis ampliter commendabat. Nec quoad operandi modum ac dignitatem inferius erit viri expertissimi ac humanissimi Petri Gabrieli, Præfecti hortorum Serenissimi Ducis Wirtembergici arcanum emeto-diaphoreticum, quod æque ac sal antiloimicum Fournelli certissima contra pestem, aliavve lues epidemias pestilentes antidota, eodem auctore, sint: ac quia utrumque hoc remedium, tam quoad præparandi modum, quam quoad exhibendi rationem à laudato Gabriele, tanquam singulare secretum ob signata manu dehinc V. annis decessu Wirtembergico legatum fuit; ideo illud, invito auctore, propalare noluimus.

Quod vomitoria concernit, eadem in principio hujus luis in plurimis ægris non tantum summe proficua, sed & maxime necessaria experti sumus: ex quibus nos turiora tantum eligimus. In quibus itaque ægrotantibus vehemens cardialgia, oris amaror, appetentia ciborum omnino dejecta, ac nausea animadvertitur, illis statim tutius aliquod emeticum propinamus; urgente necessitate parum curantes, sive mane sive vesperi hoc fiat. e. g. de tartaro emetico Dan. Ludovici, (cùm Mynsichtianus incertius operetur) grana duo, robustioribus autem tria, vel in pauxillo juris, aut in cochleari aqua fontana, in qua mox funditur, vel in forma boli cum tantillo conditura rosarum rubrarum exhibemus: dumque ventriculus valde exagitari incipit, nulloque adhuc præfente vomitu vehementius laceffitur, sorbitionem jurii, aut feri lactis caprilli calidiorum largius frequentiusve hauriendo idem rejeclus provocabitur: cujus etiam remedii ope nonnunquam simul affellandi conatus augetur.

Si autem intentio sit, obtenta vomitione simul per inferiora corpus detergere, huic pulvisculo e-

metico XV. vel XX. grana cremoris tartari commixta exoptatum effectum præstabunt: quo augmento omnium prius celeberrimus Christophorus Harder nostras usus fuit; cujus luculento testimonio fultus, eodem modo illud remedium postmodum propinate incepti. Verum hac tempestate adhuc securior reddi solet vomitio, ac fordium in februm principio per alvum deturbatio; si de antimonio diaphoretico, tartaro tartarificato, floribus salis ammoniaci cum hamatite sublimatis singul. gr. X. cum tartari emetici GRANO UNICO permixta in fuscule salis experie simul exhibeantur. Nos huic scopo insistentes, lapissime summo cum ægerum levamine sulfuris stimulos aurati cum sale ammoniaci ac terra Tripolitana sublimati, atque à falsugine iterum, ope filtri, aut requiei, liberi ac correcti grana duo vel tria cum tantillo theriaca in pilulam redacta dedimus.

Quibus liquida potius ardentur medicamenta, eandem virtutem in oxysacchari emetici Dan. Ludovici ℞℞. experientur, quod ex croco metallorum & non autem ex vitro ℞ij. ut sirupus emeticus Angelii Sala paratum sit: vomitiones à fusculem tepius iterato haustu, uti superius, promoventur. Quibus res angusta domi est, chalcantibi graminum seu aramenti sutorii aut tinctorii frustulum sabæ quantitate, in aqua vel fuscule solutum, ad vomitum stimulandum assumant: chalcantibum enim, teste Riverio in obs. c. IV. §. 99. etiam in peste melle & aqua dissolutum, admodum profuisse constat. At nonnisi maxime urgente necessitate illis, qui graciliores aut aliàs non solido temperamento sunt, vomitoria exhibeantur; qui v. ad phthisin inclinant, aut angustius pectus, latissimasque in macie scapulas habent, iisdem vomitus interdicti sint, oportet.

Quamprimum etiam hæc lue infectus quis deprehenditur, vinum, zythum, alioque inebriantes potus, cibosque pipere aut aromatibus aspersos, vel etiam pingua edulia cum piscibus, lacte, ac ovis butyro frixis ceu pestem fugiant. Corpus autem, juxta Plutarchum in præceptis sanitatis, ita validum est nullum, cui conturbato & inflammato vinum achibitum non adferat aliquid damni. Quam vini noxam M. Tullius Cicero lib. III. de natura Deorum hæc quoque sententia firmavit: Quia egrotis, vinum scilicet, prodest raro, nocet sapissime, melius est, non adhibere omnino, quam spe dubia salutis in apertam perniciem incurrere. Exemplo igitur vini, aut interdicti potus loco bibant audacter nectar & pennis citreis ac saccharo paratum, vel fontanam sirupis refrigerantibus, aut rob ex succu acidu auctam, vel cui immerfa sint cerasa acida, pruna alba serotina, raceni oxyacantha, aliive fructu acidusculi; nec non decoctum hordei, cornu cervi, acidulasque, si in promptu sint, bibere convenit; nonnunquam & serum lactis caprilli prodest, cautius tamen exhiberi. Ex his tantum jus bubulum aut gallinarum, vel ossa farinacea, aceto nonnihil aut succo citri diluta laudantur; interdum etiam passulas minores; poma aut pruna cocta, cremorem hordei aceto aut succo citri recentis imprægnatum & similia concedimus; corpus ægri ab aere externo frigidoque ambiente, ne venenum introrsum repellatur, diligenter præmuniendum est.

CAPUT IV. *Quomodo ager in augmento hujus morbi tractandus.*

O mnes illi, qui propter cardialgiam prægressam, dritis amarorem conatumque vomendi, emetico, ad colluviem biliose, sordium ac crudum in ventriculo fluctuantium (in quibus etiam potior materiae virulentæ pars leuitare solet) expulsionem jam usi fuerunt, neque hac operatione omnem vitiosam faburam eiecerunt; aut qui ab hisce symptomatibus liberi vomitione haud indigent, cuncti hi certe bis quotidie, mane videlicet hora quinta vel sexta, ac vespere hora quarta vel quinta à medicamento alexipharmaco assumpto unam vel duas, pro virium ratione, horas in lecto probe recti sudorem proficiant; sicutque innoxiam, quam sæpissime eosdem mirum quantum affligit, non diu torant; sed illam vel potu decocti orisarii, vel alio julebi cardiaci refrigerantis, non tamen admodum gelidi, extinguere nitantur; etiam subinde refectiois gratia allumi queunt orbiculus ex pomo cyreo dulcillo, pruna aliquot Hispanica, aut cerasa acida in aliqua fontana emollita; vel cydonia condita, aut berberes seu oxyacantha racemi conditi; singulis duabus aut tribus horis elapsis cochlearia duo egregie alicujus mixtura alexipharmaca & cardiaca agro exhibeantur; noctu autem, seu tempore somni julebus alexipharmacus copotetur; interdum noctuque sæpius sphaera seu globus spiritus refocillans sect. 2. cap. 3. descriptus, vel fasciculus foliorum ruta recentium aceto antiloinico aut alio probæ notæ imbutus nribus admoveantur, atque iisdem tempora, carpi ac præcordia sæpissime quoque illinantur.

Quoibet persæpto sudore, aut aliàs singulis tribus horis cochlearia aliquot præparata hordei aut julebi corroborantis succo citri, vel aceto sine simplici, sive alexipharmaco alioue fragrante conditorum, aut quibus acetosa hortensis vel oxytriphyllon bullierit, forbeant; ac stragulae duabus horis post finitum sudorem matutinum, seu ante meridiem hora octava sternantur; circa vespem autem hic labor intermittatur; quoniam anxietudines tunc propter quotidianas exacerbationes ingravescunt. Teste enim experientia in omnibus morbis acutis febribusve malignis pleraque symptomata astusque interni propter majores sanguinis per arterias propulsi refrenationes, tempore distributionis chyli contingentes, crebrius ac crudelius, quam aliis horis, ægrum sollicitant; quæ etiam symptomata à quocunque pleniori aut minus convenienti victu, aut potulentorum inebriantium abusu accessi solent. Cubiculum, casa, tentorium, aut alius locus, in quo ager decumbit, semper summo mane, post meridiem, ac noctu, sic etiam post sudorem elicium aggestis flammis è ligno juniperino, abiegno, aut pineo ab exhalationibus putidis, dum fores ac fenestræ patent, expurgetur; dein mox iterum, præsertim aère frigido & nebuloso claudantur. Aestate verò aut flagrante canicula ades perviæ sint ventro, quo miasmata pestifera eò melius atque liberius è conclavibus abripiantur; aliquoties namque dum

Urit & exsiccat sitientes Julium agros,

propter liberioris auræ, spiritu æthereo imprægnatæ, interdictionem, ægri in effeto ac putido aère languidam exhalare animam, qui sine dubio in recenti spiritibusque turgida aura refocillari, imo servari potuissent: cui enim bono inlusu aër,

Tom. II.

cujus pestilens ac gravis, ut Tullius loquitur, est respiratio. Similam affectu aëris noxiam nobis suggerunt etiam gentillima experientia Job. Mayow in tract. I. de sale, nitro, ac spiritu nitro-aereo cap. ix. descripta, quem legere, eademque experientia absque magnis sumptibus ipsemet instituire poteris.

Valde emicax nobilisque aqua spiritum nostrum reficiens aëri nos proxime ambiente natar; quæ si artificiosa manu colligatur, & ab adherentibus sordibus dextra porgetur, plurimas certe suaviter olentes latices effectu suo felici superat. De qua legi certe meretur Andrea Nineri dissertatio de spiritu mundi, seu aqua roborante universali; sicuti & hi, qui jam superius sectione II. cap. 3. allegati sunt viri clarissimi.

Et quævis in aère frigido undique nos cingente resaturatio ac cibis pro vita nostra sustentanda lateat, cavendum tamen, ne durante aut incrementum fumente morbo, ager nimium aëre frigidiori, excepta facie, alterutroque brachio se exponat; inde enim pervium cutis reticulum glandulaeque iterum occluderentur, ut ab impedita exhalatione veterum hoc corrodens ac luxurians ad interiora retrocedere cogeretur; atque corpus male affectum denno morbis consisteretur.

Sequentia igitur medicamenta ad sudorem expellendum in hoc morbo efficacissima deprehendimus.

℞. Antimonii diaphoretici ℞j. florum salis ammoniaci cum sulfure sublimator. ℞ss. bezardici mineral. gr. v. casura gr. i. Mille huius pulvis subtilis qui paulillo rob sambuci vel conditura rosarum vibrarum commixtus in forma boli deglutatur; vel cum aqua cardui benedicti, fumarie aut scabiose cochlearibus xv. ac sirupi ex acido citri ℞ss. in portunculam redactus, exhoritur; eodem modo etiam sequens pollen parari ac exhiberi poterit:

℞. Antim. diaph. ℞j. cornu cervi philosoph. præp. bezard. occid. singul. ℞ss. bezardici mineral. gr. v.

M. F. pulvis subr. pro unica dosi. Vel

℞. Florum salis ammoniaci cum sulfure elev. ℞j. bez. mineralis gr. v.

M. F. pulvis subr. qui vel in decotto ordinario, aut jusculo calido hauriendus.

Si natura hisce medicamentis ad sudoris expulsionem incitari vix potest, quod melancholicis, hypochondriaca affectione, sceleratib; ac lue Venerea laborantibus sæpissime accidit, atque aliàs nulla præsens sit diarrhoea aut dysenteria, sequentia certe conducunt, si in eorundem usu tam diu perseveremus, donec sudorem illum lentum, mellisque instar cæti ac manibus adhaerentem, ut plerumque est, nacti simus.

Salis volatilis puriss. cornu cervi, aut viperarum ℞ss. gr. xv. ℞. vel ℞ss. cum conditura rosarum ac paulillo sacchari in bolum cogatur; vel quod melius, aqua distillata fragrantis uncis duabus vel tribus dilutus, sirupoque competenti sociatus uno haustu forbeatur. Horum salium loco autem spiritus volatilis cornu cervi purissimi ℞j. substituat; sic & mixtura simplicis Danielis Ludovici, aut Frid. Hofmanni tantundem cochlearibus aliquot aquæ cardui benedicti vel scabiose commixtum, & cum sirupo rubi idæi aut acido citri suavius redditum, ebibitur; cui etiam pro ratione morbi antim. diapher. & salis absinthii singul. ℞ss. addi poterit. Volatilibus atque summe penetrantibus ejusmodi remediis, sudorem provocantibus, tam diu insistendum erit, quam diu pulsuum rythmum inæquales percipiuntur; aut per aliquot intervalla pulsus penitus deficit, manumque tangentis non ferit; aut malignitas morbi partibus profundius implicata est, ac inhæret.

Bbb

Qui

Qui difficiliore ad medicamenta sunt, illi bezoardici min. gr. x. vel de sulfure stumios diaphor. fixo gr. iij. cum pauxillo theriaca, diascordii Fracastorii, mica panis vel conditura rosarum rubrarum pilula redacta deglutiant; imo de pilula nostris bezoardicis ʒb. devorent; aut etiam tantundem de pilulis bezoardicis anodynis; sic quoque proderit extractum theriacum nostrum, aut theriaca celestis Greiffii vel Hofstadii ad gr. v. pro sudore eliciendo una vice deglutire, vel in aqua cardui bened. ac syr. ex acido citri soluta haurire; præsertim si ventris profluvium metatur, aut jam jam ægrum lacessat. Ab assumptis mox alexipharmacis, & spiritibus salibusve volatilibus, aut extractis, essentiis ac tincturis pyrotechnias ope productis, ad sudorem dō feliciter promovendum, bonus haustus potus consueti, aut julebi refrigerantis superbibatur.

Potest etiam confect. alexipharmaca rubra, diascordii Fracastorii, vel confectio de hyacintho ʒj. ʒiij. aut ʒj. aut pulv. rubei Pannonici, vel specierum liberantis aut pulv. conf. de hyacintho gr. xxx. vel lx. aqua cardui benedicti, scabiosa aut sumaria cochlearibus aliquot, aceti antilomiaci cochlearibus duobus, ac syrapi cydoniorum, rubi idai, aut de succo citri uno cochleari poriuncula instar hidroticæ exhiberi. Sic etiam, si diarrhoea adsit, sequentem bolam mane ac vespere deglutire poterunt, ut sudorem inde expectent: qui conficiatur & theriaca Veneta ʒj. ac terra signata ʒb. invicem mixtis, addendo parum sacchari; vel de extracto theriaco aut theriaca celestis gr. v. in pilulis devorare queunt.

Pauperiores, vel quibus aliis nimium curia suppellex est, cochlear unum rob sambuci aut juniperi, cum aqua fontana & aceti probi cochlearibus duobus in potiunculam redigant & bibant; vel pulv. pyriti ʒij. aut sulfuris nativi ʒj. in aqua solutam, sic quoque pulv. card. bened. aut radicis gentiane contusæ, vel chamæleonis, fraxinella, angelica, inula aut peresicidis cochlear unum, cum vel absque rob sambuci in modico aceti, jusculo, aut aqua fontana assumant, sudoremque inde expectent. Imo pulvis alexipharmacus popularis sect. 11. cap. 8. descriptus hoc modo exhibitus similiter proficius erit.

In extremo necessitatis casu summaque remediorum penuria sulfuris citrini triti, aut nitri depurati, vel etiam salis communis ʒij. boli rubri, aut rubrica sabrilis, aut etiam hematitidis ʒj. rob sambuci, aceto & aqua commixta conferunt: sed juxta præscriptam methodum hæc remedia iterari debent, ut sudor exoptatus singulis vicibus inde erumpat.

Abhinc pluribus annis sequenti pulvere diaphoretico ad febrem malignam expellendam summo cum ægrorum levamine usi fuimus, de quo durante morbo quotidie bis dosin in convenienti vehiculo liquido, mane nempe hora quinta vel sexta, ac vespere circa horam quartam vel quintam, ægrotanti exhibere solemus; utque inde per horam integram, aut amplius sudorem in lecto stragulis probe coopertus provocet, curamus: hujus pulveris permiscendi modus hic est, ac in officinis nostris pharmaceuticis semper paratus invenitur:

℞. Antimonii diaph. ʒiv. bezoardici mineralis, cornu cervi philosoph. præpar. singulor. ʒj. Misce: fiat pulvis tenuis, de quo, pro qualibet dosi adultis propinanda, drachma media in separatam chartam appendi debet.

Quotumque data opportunitate, quotiescumque aliquot chartulæ hujus pulveris diaphoretici ægris distribuuntur, simul sequentem mixturam liquidam, ad diluendos pulveres vehiculis loco, hoc modo paratam transmittimus.

℞. Aqua cardui bened. scabiosa, vel sumaria ʒvj. vel de singula ʒij. syrapi de rubo Idæo, berberum, cerasorum acidorum, aut de succo citri pro lubitu ʒij. Misce ad vitrum.

De frequentibus aquis cardiacis spiritusque refo-cillantibus singulis tere horis duo cochlearia exhibeantur.

℞. Aqua florum acacia, melissa singul. ʒij. syrapi ex succo pomi citrei, vel rubi idai ʒj. Antim. diaph. ʒj. bezoar. occid. ʒj. Misce ad vitrum. Vel ℞. Aqua cardui bened. ʒv. prophylact. Amsteladamentum, syr. rubi idai singul. ʒj. conf. de hyacintho ʒij. Misce ad vitrum. Vel ℞. Aqua florum persicorum, fragorum, singul. ʒij. cinam. sine vino distillata ʒb. corall. rubr. præpar. cornu cervi philosoph. præpar. singul. ʒb. bezoar. occid. ʒj. sacchari diamargaritū ʒb. Misce ad vitrum. Vel ℞. Aqua florum acacia, rosarum, melissa singul. ʒj. cinam. sine vino distillata ʒb. antim. diaph. ʒij. bezoard. minor. unicornu foss. sing. ʒj. sacch. diamargaritū ʒb. confect. alchermes compl. ʒij. Misce ad vitrum. Vel ℞. Aqua scabiosa, sumaria, singul. ʒij. syrapi. flor. tunica ʒj. sal. c. c. vol. paris. ʒb. unicornu foss. margaritarum orientalium præpar. singul. ʒj. Misce ad vitrum. Vel ℞. Aqua acetosa, card. bened. singul. ʒb. flor. acac. ʒj. corall. rubr. præpar. concha margaritifera præpar. singul. ʒb. sacch. diamargaritū ʒb. Misce ad vitrum. Vel ℞. Aqua cichorei, acetosa singul. ʒij. cinam. sine vino distill. mentha crispa singul. ʒb. diaph. Jov. seu antihellici Poterii ʒi. elix. propr. cum spir. salis tart. par. ʒj. syrapi rubi idai ʒj. Misce ad vitrum.

Quælibet certe ex hisce aquis cardiacis adhuc multo efficacior fiet, si eidem de spiritu cornu cervi ab omni phlegmate libero ac subtilissimo ʒj. vel ʒij. aut amplius, vel de ejusdem sale volatili nitidissimo, ac ope vini sublimati à scorpiis adustis per elevationem purgeto ʒj. ʒb. aut ʒij. immisceantur: imo spiritus salis tartari, spiritus ac flores salis ammoniaci volatiles ad ʒj. additi, eisdem pariter efficaces reddunt. Cuncti enim hi spiritus ac sales volatiles potentissime quasvis internas inflammationes resolvere ac dispellere solent: quæ etiam de aliis quibuscumque volatilibus medicamentis tam balsaminis ac aromaticis, quam urinam redolentibus intelligenda esse, autumat, quemadmodum hæc absimilem ob rationem casura, tamquam egregium sal volatile oleosum aromaticum, in vini subtilissimo spiritu soluta, ac crocus eodem vino sublimato ditissime extractus; salisque balsamini seu sulfuris aurei anodynæ particeps, absque ullo sanitate detrimento in morbis hisce acutis, etiam criseos tempore, inter se commixta integris cochlearibus exhiberi possunt.

Julebi cardiaci sequenti modo parari poterunt, quos postmodum, ut & mixturas cardiacas alternatim ægro propinare debemus: ad syrapium igitur è toto citro, aut simplici hujus mali succo, rubi idai, cydoniorum, cerasorum acidorum, oxyacantha seu berberum solitarie, vel junctim sumptorum ʒij. aqua scabiosa, card. bened. vel sumaria, vel unius, vel inter se mixtarum ʒij. aqua prophylactica Amsteladamentum ʒj. nitri purissimi ab antim. diaph. elutriati ʒj. & spiritu sulfuris aut chalcantibi quantum satis est, ad gratum acorem obtinendum, bene inter se invicem commisceantur. Quibus itaque consultius videbitur, condita aut elegata mollia corroborantia ac refrigerantia prædictis medicamentis superaddere, ægros itidem sequentibus felicissime operantibus solabuntur, quæ sic parari solent.

℞. Condi-

℞. Conditura ros. rubr. ℥iij. succi ex integro malo citreo cum extimo cortice flavo, confect. alch. rmes compl. antim. diaphor. singul. ℥iij. Misce: fiat mixtura mollis, detur ad siccile. Vel

℞. Conditura oxytriphylly ℥iij. succi ex integro malo citreo cum extimo cortice flavo, diaph. Jov. seu antihellici Poterii, confect. alcherm. compl. singul. ℥j. Misce: fiat pariter mixtura mollis, cui interdum de theriaca Androm. aut confect. de hyacintho ℥ij. addere possumus.

Vel etiam hoc conditum exhibeatur.

℞. Conditura ros. rubr. oxytriphylly, sirupi ex toto citro, singul. ℥ij. conf. alcherm. compl. specierum confellationis de hyacintho, antim. diaph. singul. ℥iij. Misce diligenter ad siccile.

De his conditis interdum sæpius quantitatem medice, cubitum autem ituri totius juglandis capiant.

Ne igitur in proliciendo sudore oleum & operam perdamus, dum sæpe sæpius ab omnibus narratis remediis madorem vix obtinere possumus, alia certe adn. inicula huic scopo inservientia adhibere necessitas efflagitat: è quibus frictions meo saltem sensu, optima erunt; vel pedibus etiam lintea calefacta, aut lateres calidi, aut facci pisis vel ceraforum ossiculis repleti ac forni supponantur; imò quandoque sub alas, ac ad inguina vesicæ, aut utriculi aqua calida, vel tepido lacte repleti applicentur. Hæcque eo magis urgeo, ne præter spem æger morbo hoc succumbat, cum sudor in omnibus febribus malignis adeo necessarius esse judicetur, ut eundem etiam in ipsis morbis, sudore colliquescente corpus pessundantibus, sicuti Anglicus sudor est, (cui similem sæpius inter ipsas malignas observavimus) haud declinare queamus; quia curatio ipsius sudoris Anglici juxta Levinum Escherum Medicum celebrem, quoque consistit in diæta tenuissima, bezoardicorum usu, ac tempestiva sudorum extractione: si enim sudores, inquit vir largiori encomio dignus, subsistunt, mors præforibus est; si uberius effunduntur, sudore fetido æger exolvitur. Corp. medic. imperial. lib. 111. tit. 2. §. 2.

CAPUT V. Quid circa statum hujus morbi, ac circa crisis agendum.

Quotiescunque ergo medicamentorum dictorum debita ac diligens administratio observatur, astuteque simul etiam apud ægrum officio suo decenter funguntur, de felici hujus morbi crisi, & hanc subsequente salutari eventu bene sperare juemur; & quamquam febris hæc ob versipellem suam indolem plerumque stans diebus indicibus criticisque difficulter includi queat, nihilominus tamen septimo, nono, vel decimo quarto die morbus in melius mutatur: quod præcedentes horum indices, quartus videlicet, sextus aut undecimus forsitan signis suis salubribus ostendent. Quas ob causas sedulo attendendum, dum morbus jam augeri desit, ac in statu est, utrum natura, seu totius corporis temperies per corruptos humores, ac virulentas impuritates oppressa, & in furorem adacta bidrosi, diuresi, diarrhoea, hæmorrhagia narium, excretionis, vomituum, hæmorrhoidibus, abscessibus, ac in foemina purgationibus mensuris ab hisce febribus se liberare omnibus viribus contendat? quæ nocte crisis præcedente ex certis signis, quorum uberiores enumerationem superius sed. 1. c. 9. 10. & 11. invenies, cognoscuntur; an verò hujus secretionum ac evacuationum nulla eveniat? quæ ex contrariis

Tom. II.

certe signis addiscuntur.

Interim cuncta, quæ, dum morbus in statu versatur, penes ægrum observatu digna sunt, octo his regulis includimus.

I. Ægrum circa statum pleniori victu non onerandum esse.

II. Medicamenta alexipharmaca sudoremque pelentia statis suis horis, ad tempus usque criseos, continuanda esse, ut ita naturæ ed melius in expellenda hæc malignitate per sudorem occupatissimæ succurramus.

III. Sudorem postea criticum, haud absque remedium alexipharmacorum etiam efficacissimorum ope, quam diu adhuc manifesta eruptionis suæ indicia animadvertuntur, vix tota die ac nocte duret, promovendum, nulloque modo remorandum esse.

IV. Ventris profluvium criticum, ante diem tertium non supprimendum esse.

V. In vomitibus criticis largiora juscula potumque largiorem mox in principio hujus conatus data, eluere virulentas sordes ac biliosa liquamina è ventriculo ac intestinis; ac diutius & frequentius ea exhibere, nefas esse.

VI. Excretaiones criticas bechicis detergentibus ac dissolventibus juvandas esse.

VII. Narium aut alias hæmorrhagias, nisi diutius durent, ægrisque animi deliqua superveniant, non sistendas esse: quibus tamen in casibus remedia cardiaca refrigerantia, simulque modice adstringentia plurimum præstare possent: interne de sequenti mixtura singulis fere momentis cochlear unum exhibere conveniret, cujus hæc est descriptio.

℞. Aqua flor. acacia, acetosa, plantaginis, sirupi coralliorum Zwelferi singul. ℥j. lap. hæmatit. p. ap. croci vitrioli & tis probe e ori, sangu. dracon. arboris veri sing. ℥ij. Misce ad vitrum.

Externe acetum rosaceum linteis exceptum, capis, fronti, temporibus & pudendis, vel cataplasma ex rubrica fabrili aut hæmatite, vel etiam terra vitrioli dulcis cum aceto in pulvem redactum temporibus ac fronti in narium hæmorrhagia, in nimio autem mensium fluxu hypogastrico applicentur.

VIII. Ulcera, bubones, aliosque tempore criseos erumpentes tumores, ne malignitas hæc retrorsum pellatur, maturantibus cataplasmatibus, aut emplastris convenientibus emolliendos esse.

Hic tamen ulteriori silentio minime prætereundum, quod fere plerique, & ex iisdem medicorum antesignani, in scholis nuper docentes, discipulis suis, ceu dogma summe necessarium, inculcarint; ægrotantes in statu febrium acutarum criseosve tempore remedium multitudinem, quocunque nomine audiant, nullo modo aggravandos esse; sed naturæ, ac cujusvis constitutioni totum hunc laborem committi debere: eandem enim propria virtute resistentes sordes è sede sua dimovere, ac cum ægrorum levamento expellere valere. Cui sententiæ nos quidem olim fere subscribimus, ni quotidiana experientia ac dura necessitas nos contrarium edocuisse. Quoniam, quæso! fundamento tunc vires miseri ægroti innituntur, quando easdem plane suppressas, ac morbi violentia superatas conspicimus. Quotiescunque igitur morbi sævities eo perveniret, ac crisis nullatenus erumpere posset, an tunc Medicum à recta discedere conscientia oportere opinamini? ut tantummodo nudum spectatorem, non autem valetudinis strenuum vindicem sese exhibeat, donec subtritus naturæ robore æger tandem in conspectu sui morbo penitus conficitur. Verùm enim ve-

Bbb 2

rd, si

ro, si unquam salutaria consilia, & efficacissima remedia prodesse queunt, ea profecto febribus malignis maxime tendentibus maxime necessaria fore asserimus: & præsertim pyrotechnias ope purificati spiritus oleosi, salesque volatiles liberaliori dosi exhibiti tunc laudabiles, ac egregias suas virtutes in pene moribundis monstrare poterunt: quemadmodum spiritus vini casura ac croco pragnans, tinctura bezoardica Michælis, mixtura simplex Dan. Ludovici, spiritus theiacaalis Paracelsi, spiritus cornu cervi purissimus, alique efficacissimi liquores integris cochlearibus abique ullo metu subsequenti symptomaton morbi luctantibus infundi queunt: unde confestim insignis immutatio percipitur; quia æger non tantum in faucibus, aut trachea hærentem viscidam, crudam, tenacemque blennam, suffocationem eidem minitantem, ampla excretionem, aut mitiore vomitu, aut consequente alvi profusio, vel largiore sudoris imbre, non sine manifesto levamine, ejiciet; sed etiam inde spiritus animalibus prope modum expressis nova supplementa scribentur, ut natura fere succumbens victoriam ab atra Parca reportare queat. Recensitorum veritatem quidem innumeris exemplis, quibus ipsimet sæpenumero interfuimus, abundanter confirmare possemus, si instituti ratio id exposceret, aut brevitatis studium nos inde non absterret. At loco omnium quarumcumque potentissimarum probationum hic sufficienti firmissima testimonia collegarum ac amicorum integerrimorum, qui in semetipsis, dum febribus perverissimæ moris, purpuraque laborarent, excellentes penetrandi vires spiritus cornu cervi defecatiissimi, aliorumve salium volatilitum, me suppetias ferente, plus vice simplici experti fuerunt: ex quorum numero præ aliis erunt Vir nobilissimus, amplissimus ac excellentissimus, Job. Henr. Kœfflerius, Augustissimo Induperatori à Consiliis ac professor P. Medicinæ olim Friburgi celeberrimus; nec non Mattheus Harder, Job. Conradus Peyer, ac Job. Conradus Wepfer, Philosophorum, Anatomicorum atque Medicorum nostratium triga exoptatissima.

Exinde igitur benevolus lector procul omni dubio judicabit, nostram de febribus malignis cognoscendis ac curandis sententiam à nuda, nuper in scholis docentium, auctoritate, atque ab inani conjectura, aut contemplatione consilii experite minime dependere; sed rationi ac experientie unice subnixam residere: inque eodem asserto eò magis confirmamur, quò certiores sumus, non paucos celeberrimorum Medicorum, è breviario ante decennium vernacule à nobis edito, in veram febres malignas mpendendi methodum pertractatos fuisse, qui antehac secundum vulgatas receptas opiniones rebus medicis operam darunt.

Quæ porro in criticis hujusmodi expulsionibus, si æger nimium delassaretur, summeque debilis fieret, observanda sunt, inferius in curatione symptomatum fusius explicabuntur.

CAPUT VI. Quomodo ager in declinatione morbi tractandus.

Postquam per dictas crises luis hujus contagiosæ causa penitus è corpore expulsa fuit, extempio ab ulteriori remediis superius præscriptorum usu abstinendum; excepta mixtura qua cardica, de qua sæpius cochlear unum exhibeatur: ne ab impetuosis proritato sudore contumacior alvus, sudores colliquecentes, vel ob humoris largius ab intus profusi dispendium ipsa tabes contrahatur.

Crisin verò munus suum absolvisse partim ex symptomatum remissione constat, partim ex pulsu, urina, respiratione, ac lato vultu, aliisque circumstantiis naturaliter se habentibus colligitur. Vires interea moderato ciborum boni succi, seu laudabile nutrimentum suppeditantium, ac concessu facilius usu restantur: summopere autem, ne æger eadem nimium infarciantur, caveamus; sic n. ventriculi temperies ac functio denuo turbaretur, ita ut appetentia ciborum profus deiceretur, vel etiam viribus adhuc fatigentibus recidivæ superverent.

Quoniam autem sæpius ab ejusmodi secretionibus virus hoc omnino expellitur, neque plane consumitur, quod ex pulsu celeri, urina flammea, perseverante siti æstuque nimio ægrum adhuc molestantibus, observatur; ideo quotidie semel duntaxat unum ex supra dictis nobilioribus diaphoreticis fumere, atque sic reliquias virulentæ atterere ac funditus profligare oportet. Quamprimum verò æger de die in diem melius se habere incipit, alternis tantum diebus, ac parviori manu sudorem clemens remedium propinare, mixturamque simul cardiacam ac alia corroborantia & refrigerantia non negligere conducit, donec venenum hoc radicitus extirpatum sit; quilibet tñ. prudens Medicus ex supra memoratis satis superque colligere poterit, quomodo omnibus symptomatibus succurrendum sit.

CAPUT VII. Quomodo curatio in gravidis aliisque debilioris constitutionis hominibus instituenda.

Quandoque evenire solet, ut etiam infirmæ constitutionis homines, rarioris texturæ virgines, aut gravidæ mulierculæ febrim hæc maligna corripantur; at tamen mox à quovis sudore syncopas atque animi deliquia pati solent, ut singulis fere momentis à nimia membrorum concitatione medios inter amplexus extremum halitum efflare videantur: quam ob rem ad sudorem fortius eliciendum plane non sunt compellendi; quod etiam de gravidis aliis intelligi debet. Præsertim autem spiritus salesque volatiles, atque oleosa aromatica penetrantiora assumta gravidis obsunt, quia inde perlevi momento non tantum abortire, sed haud raro vitam amittere possent: nihilominus tamen ejusmodi ægris mitiora remedia alexipharmaca statim horis, ut sæpius inculcavimus, exhibere quam necessarium est, inter quæ sequens potiuncula excellit.

℞. Aqua scabiosa vel card. bened. ℥j. syrapi è succo citri, vel rubi idæi ℥ss. unic. foss. bezoar. occid. cornu cervi phil. præp. sing. ℞ss. Misce pro unico haustu. Vel

℞. Antim. diaph. ℞j. cornu cervi phil. præp. unicornu fossil. sing. ℞ss. M. F. pulvis subt. in juscule aut decocto ordinario totus sumendus, donec lenis mador cum segrotantis levamine per cutis spiracula sensim exudet.

Huic quoque intentioni sequentia, videlicet bezoardicum minerale, Lunare, Solare, aut sudoriferum maximum P. Joh. Fabri, seu Dan. Ludovici ad gr. x. specificum stomachicum Poterii ad gr. xx. in pauxillo conditura rosarum aut oxycrilli sumta, congruentia sunt.

Cæterum iisdem ægris quoque mixtura cardiacæ ac refocillantes enixa diligentia frequentissime sunt exhibendæ: at quia à suaviter & vehementer olentibus mox læduntur, etiam nec consecutionem

tionem alchermes ferre queunt: ubi & reliquas ægrarum circumstantias apud imbecilles hæc ritè advertere oportet. Maxime verò tunc omnes potus refrigerantes ac mixturæ cardiacæ *sirupus* aut *coagulis acidis* exaltandæ sunt, quo in foemelles menstruus fluxus intempestive erupurus compesci, aut in gravidis embryo conservari queat.

CAPUT VIII. *Quomodo infantes hac lue correpti tractandi.*

Infantes ab uno ad sex annos difficulter ad sudorem persuadentur: quapropter in hujus defectu sæpius nonnihil ex alexipharmacis mitioribus ac jucundioribus porrigendum; aut si medicamenta penitus respuerent, iisdem cibo vel potui commixtis fallendi sunt: ex quibus mixturam sequentem sæpius felicem experti sumus, singulis duabus horis cochlearia duo exhibendo.

℞. *Aqua stor. acacia, card. bened. singul. ℥iiss. sirup. e succo citri, aut rubo idæo ℥j. antimoni diaph. bezoar. occid. sing. ʒ. b. Misce ad vitrum.*

Vel ℞. *Sirup. citri ℥ij. bezoar. orient. unicornu marini, marg. orient. prap. singul. ʒj. aqua stor. acac. ʒj. Misce ad vitrum.*

Hæc aqua corroborans spiritusque illustrans pariter conducit.

℞. *Aqua card. bened. scabiosa, fumaria, sirupi acidi citri, aut de rubo idæo sing. ʒj. antimoni diaphoretici ʒij. bezoard. mineral. salis cornu cervi volat. singul. ʒb. Misce ad vitrum.*

Vel de sequenti pulvere quotidie ter quantum apex cultri capit, in pulve vel sirupo rub. idæi dandum.

℞. *Antim. diaph. ʒij. unicornu foss. cornu cervi phil. prapar. sing. ʒj. succini albi prap. cinnab. antimon. vel nat. si-g. ʒb. sacch. albis. ʒj. M. F. pulvis subtilis.*

Mensura dimidia decocti cornu cervi aut alterius ordinarii ʒij. diaphoretici ʒb. ad ʒj. semper adli, ac quoties infanti potus exhibetur, probe agitati potest; deque eodem antim. diaph. gr. v. vel vi. in jure exhiberi.

Adæo consueta nobis est methodus, sagaciores delicatulosve infantes fallendi, dum iisdem recensita aliæque alexipharmaca in *offis*, *jusculis*, aut in *ipfomet* potu exhibemus. Jam diu hisce delicatulis, omneque remedium formidantibus, sequentem potum summo cum fructu præscripsimus:

℞. *Sacchari albi, antimon. diaph. cornu cervi phil. prapar. ʒij. vel ʒj. bezoardici min. ʒj. aqua fontana mensuram integr. bulliant aliquandiu; ac ita turbide potus præbeat.*

Sic etiam de *magisterio antimoni diaphor. ʒj. vel de bezoar. orientali ʒj. ad ʒij* probe trito aqua fontana aut potui assuto permisceri, ac ad sitim æstumque febrilem compescendum dari solet: quemadmodum nuper etiam summo cum emolumento hæc Serenissimo Principi Wirtembergico Hæreditario ab Archiatris tunc præsentibus confulta & applicata fuerunt.

Adultiore ætate pueris media saltem pars remedium hujus sect. 111. cap. 4. recensitorum convenit: qui quoad reliqua, ut maturæ ætatis homines, tractandi sunt.

CAPUT IX. *Quomodo capitis doloribus, delirio, & phrenitidi hoc morbo durante succurrendum.*

Quotiescunque in acutis morbis, aut febris malignis ægri capitis atrocissimis doloribus vexantur, sequente epithemate frontis summo cum fructu notabilique dolorum remissione usi fuimus.

℞. *Nucleorum Persicorum ʒb. aut horatu loco nucleorum malorum Armeniacorum, vel amygdalarum anasarum tantundem, seminis peporum decorticati, papav. alb. singul. ʒij. aqua fontana ʒiv. vel hujus loco aqua bironica, & verberna singulor. ʒij. M. F. lege artis emulso; cui adde aqua ros. fragrantis, aceti antilomici, aut in hujus defectu, rutacei, vel aliis singul. ʒj. nitri puri ʒij. casura, croci orient. singul. ʒb. Misce ad vitrum.*

Hoc emulso reperfacto, lintea rara complicata imbuuntur, quæ mox fronti atque temporibus applicantur, & quamprimum exiccantur, iterum renovellanda sunt; quod opus diemque noctemque continetur, usquedum capitis dolores profus evacuerint. At sedulo cavere debemus, ne quicquam ipso actu frigidum fronti adhibeatur, alias perquam levi negotio pejora symptomata in capite aut ipso cerebro, qualia sunt morbus attonitus, lethargus, hypocophosis, vel omnimoda surditas, aut etiam oculorum caligo seu visus hebetudo & abolitio succrescere possent.

In hujus epithematis defectu, sequentia substitui possunt: brassica capitata sale condita, sempervivum contusum, folia vitis vel salicis, flores sambuci vel rosarum rubrarum aceto conspersi, panis domesticus cum sale culinari, vel sal aceto commixtum, pulvis pomorum putridorum nigrorum, aut fungi rosa canina aceto aut alii liquori immergi ad tempora ac frontem applicantur; imo & gallina nigra aut alia sana, vel columba vivens per medium dissecta cruore ac interaneis adhuc calida capiti imponatur. Sic etiam in summis debilitatibus, dum animam quasi agere videntur ægri, epithemata pone carpos, ac in cordis, seu potius ventriculi, scrobiculo applicari possunt; ex quibus forsitan subjunctum præ aliis excellit:

℞. *Rad. angelic. irid. Florent. singul. ʒij. corticis pomi citrei recentis extimi flavi ʒb. flor. rosar. rubr. sambuci, cymarum ruia recentis, amarici, seminu melanthii, caryophyllorum, cinamomi, nucis myristica, baccarum juniperi singul. ʒj. casura croci orientalis singul. ʒb.*

Quæ incisa & confusa tribus latioribus sacculis includantur, & aceto antilomico, rosaceo, rutato, aut caltha hortensis intincta brachiis ac præcordiis alligentur; ac quoties sicantur, denuo mox liquore dicto immerfa adhibeantur. Pariter prodest pomum citreum vel aurcum orbiculatum discissum, aceto conspersum ac iisdem locis applicatum; infantibus vero pauxillum de confect. alchermes in vino solutum, ventriculo ac brachiis imponi solet.

Pedum plantis acce panis fermentum, bacca juniperi, ruta, aut semen erua cum aceto in pulvem redacta, vel fermentum ac allium aut cepa cum aceto tritæ, raphanus item rusticus recens radula comminurus cum fermento ac aceto, vel lutum salis & aceto commixtum sæpius admota profunt.

Quando vero tales ægroti intensius delirius aut phrenitide vexantur, præter diligentem horum epithematum applicationem in utroque brachio ac pedibus, & phreneticis etiam pone aures, can-

tharidum aut aliorum acrim, quasi cauteriorum ope, ulcuscula pellucida excitantur: oportet autem hæc tam diu tenere exulcerata, neque pati cicatricem ducere, donec *vesania* (connatam hic non intellectam volumus) penitus extincta sit, mentisque iterum compotes fiant ægri: quem effectum ab applicatione *emplastri de meliloto*, cui quarta pars *emplastri exulcerantis*, *vesicatorii dicti*; addatur, obtinebis.

Ad exulcerandam ergo cutim, nobis familiare est *emplastrum exulceratorium Augustanum*, hoc modo à nobis correctum & concretum:

℞. *Cantharidum*, *cera flava*, singul. ℥iij. ol. *rosacei*, *resina lavigna* seu *terebinthina* sing. ℥j. *thuris*, *myrrha*, *massiches*, *casura*, sing. ℥j.

Thuris ac *myrrha* pulveres subtilissimi in *terebinthina* liquentur; *massiche* & *casura* in oleo *rosaceo* solvantur; *cera* fusa addo *terebinthinam*, in qua *thuris* & *myrrha* jam liquata, dein oleum *rosarum* cum adjunctis, ac tandem pulverem *cantharidum*; & sic constabitur *emplastrum efficacissimum*.

Hujus *emplastri* laudes vix satis prædicari possunt, uti plurimis observationibus constat.

Hoc *emplastrum* interdum *Imperialis* monetæ, nonnunquam *palmæ* mediæ latitudine ac cultri dorli crassitie alutæ aut linteo superinductum, locisque debitis applicatum post elapsas horas duodecim detrahatur: deinde ulcusculum, nisi ultro rumpatur, forfice aut lanceola incidendum, serum profluens linteolo rariori sicco excipiendum, & quoties hæc ulcuscula, ut supra indicavimus, aperta tenere non opus est, mane ac vesperi, donec consolidentur, *foliis brassica*, *beta* aut *hedera* butyro recenti obductis tegenda sunt; verno ac æstivo sole, dum solitæ plantæ recentes non habentur, auctore excellentissimo *Johanne Anmiano*, percelebri *Doctore Medico* nostrate, cui læsæ *folia calthæ palustris* cum butyro, maximo ægrorum commodo, imponuntur.

Quod si verò celerior cutis exulceratio in hisce affectibus desideretur, pro efficacia *emplastri* hujus exaltanda, ejusdem unciæ mediæ integram *cantharidum* tritarum drachmam adjicere solemus. Quibus hoc *emplastrum* non superperit, *cantharides* ac *semen cruce* concusa pauxillo fermenti panis commisceant, aut *tithymalæ*, *ranunculum*, vel *flammulam Jovis* recens contusam, donec in pustulam eleveatur, applicent, cæteraque ut præcedentia tractentur.

Sollertissimus *Johannes Conradus Hollander*, medicinæ *Docteur* apud nos excellentissimus, ac in secretiori pyrotechnia versatissimus summo cum fructu spiritum cornu cervi aqua temperatioribus infraactum capiti in phrenitide applicare solet.

CAPUT X. *Quæ remedia in sopore gravi, lethargo, & ex adverso, qua in nimis vigiliis conducant.*

Quotquot autem in hoc morbo sopore gravi, aut veterno seu lethargo corripuntur, iisdem, uti superiori capite modò diximus, statim in brachiis, pedibus, cervice, aut inter scapulas exulcerationes fortiores fiant necesse est: postmodum sequentes sacculi in vino & aceto rosaceo æquali mensura junctis calefacti capiti imponantur, & anæquam refrigerint, mox iterum hisce liquoribus calidis immergantur, & tam diu applicentur, usque dum æger ab hac narcosi liberetur.

℞. *Herba betonica*, *cymar. origani*, *amaraci*, *flor. spica hortensis*, *rosar. rubear.* *sambuci* singul. ℞j.

nitri puri, *sulfuris flavi* sing. ℥j. *sem. cumini*, *feniculis* singul. ℥ij. *Incisa & contusa* duobus sacculis latè injungantur.

Hi sacculi nonnunquam ita sicci super fornacem aut operculum sternatim calefacti summo cum ægri levamine adhibentur; quia crebra experientia compertum est, humidos sæpe sæpius, cum gelidi fierent, majorem noxam, quàm fructum attulisse: hanc igitur cautelam ubique in ejusmodi remediorum applicatione, si caput aliquo labore affectu, cautiore Medici observent. Nonnunquam lethargo detentis salutare est *emplastrum*, *exulceratorium* derafis capillis toti capiti impositum: hoc enim modo serum in anfractibus cerebri fluctuans potentissime è latibulo elicitur.

Vertex & tempora frequenter oleo succini albi, aut *rosimarinum* distillatis illinantur; interne de sequenti mixtura antapoplectica sæpius interdiu ac noctu unum vel duo cochlearia exhibeantur:

℞. *Aqu. flor. lilior. convall.* & *flor. spica hortensis* cum vino simul distillarum, *amarici* singul. ℥j. *spir. cochlearia* ℥b. *salis cornu cervi* vol. purissimi, *spir. salis ammoniaci* vol. sing. ℥b. *essentia castorei* ℞j. *Misce ad vitrum cerato obturandum.*

Naribus quoque spiritus salis ammoniaci volatilis, spiritus fuliginis, aut sal ammoniacum in lixivio fortiori solutum, vel superius sect. 11. cap. 3. descripti noduli admoveantur: interdum corium antiquum, aut schidia sulfure illita præ naribus accendi solent, donec ægrotantes è sopore expergiscantur.

Et quia in febribus malignis, imprimis cum morbus increverit, vigilias ægri moleste ferunt, ita ut ab eorundem diurnitate quandoque in delirium delabantur, necessario auxilia ad illas abigendas in usum trahi debent: ex quibus præterito cap. recensita epithemata, lintea in spiritu cornu cervi madefacta, ac capiti imposita, atque vesicæ in cute, per *emplastrum exulceratorium* excitata, valdopere conducunt; præsertim si *papaver* aut *opium* extus non deficiat: intus enim opio factis remediis, nisi diaphoreticos causa, morbo incrementum capeffente, ad vigilias arcendas uti velle, esset certe languentem ad immanes ac desperabundas mentis aberrationes, præsertim si estantes torve aspeffent, cogere; ac tempora iisdem sequenti linimento anodyno sæpius calide inungantur:

℞. *Ungu. de hyoscyamo*, vel olei *populni* ℥ij. olei *nucis myristica* expressi ℞j. *opii aceto soluti* ℞j. ol. *chamameli* distillati, *succini albi* distill. singul. gr. iij. *M. F. absque igne linimentum*, quod dicitur in pyxide.

Quamprimum v. morbus declinare incepit, ut nihilominus vigilias invalidis magnas adhuc creent molestias, somni tempore sequens emulsum anodynum uno haustu epotetur.

℞. *Sem. peporum* vel *cucumer. decorticati* ℥b. *lactuca*, *papav. albi* singulor. ℥ij. *decocti cornu cervi* ℥iij. *M. F. lege artis emulsum*: cui addo *sacchari diamargaritæ* ℥ij. *antim. diaph. lapid. cancr. præp.* sing. ℞j. *Misce ad vitrum.*

Sic etiam tunc profant gr. 111. vel xv. de *theriaca celesti*, aut de nostris pilulis bezoardicis anodyni ad somnum capeffendum, deglutita,

CAPUT XI. *Quomodo oris fauciumque inflammationi, aphthis ac anginae prospiciendum.*

Quibus ægris lingua ac os intus tenaci & viscida crusta, ab illius viciatæ salavæ orta obducta sunt, iisdem antequam illum cibum, potum vel medicamentum sumant primo spatula, vel cochleari eandem defricent, simulque saliva folio viridi fontana innatante lingua è sordibus curatius detergatur; deinde os atque fauces aqua limpida, in cuius sextatio nitri purissimi, aut sulfure, aut sale ammoniaco præparati, vel, quod adhuc efficacius, nitri vitriolati ℥ij. solutæ sint, diligenter gargarizent atque eluant.

Hoc in casu, antequam inflammatio hæsum partium mortem alicui minueretur, *venas* sub lingua, *raninus* vulgo appellatas, absque ulla mora *uide* re proficuum erit: sed maxime cavendum, ne à chirurgo fortiter ac profunde scalpello feriantur; aliàs sanguis tanta quantitate profluere possit, ut ipsius animæ tum sanguine expositio metuenda foret: cui mature sistendo nil aliud, quam *candentis ferri* attractus, frustra aliis *ischaemis* prius applicatis, necessarius est.

Si v. post hæc omnia rite applicata nihilominus lingua, oris ac faucium inflammatio nimis ingravesceret, eaque in oru siccitate, lingua arida fissa ac nigra aut squalida cinerea crusta obducta, inque faucium ac gula exulceratione, fissuris ac ardore furorem suum ostenderet, ab acerbis, acidis salisque, ac omnibus quæ *speculu* pungentibus horrent (qualia sunt nitrum, *chalcantem* ac ejus spiritus, spiritus sulfure, alumen, acetum, *diamoron*, sirupi acidi) plane abstinendum esse, ipsa hujus affectus necessitas exigit; è contraria autem parte os lacte tepido, aut ejusdem sero, aut hordei cremore, vel succo è *gammaru* fluviatilibus, aut succo raparum sæpissime detergi ac elui debet.

Sequens etiam *gargarisimus*, seu potius *apozema*, de quo interdum calide haustulum capiat æger, quam maxime conducit:

℥. Hordei mundati manipulum, cornu cervi rasi ℥ij. herba solidaginis media, florum malva arborese. singul. manip. medium, sol. sedi major. recent. manipulum, *gammararum* fluvi. contus. No. XII. sem. cydonior. plantag. singul. ℥ij. Incisa & contusa cum aqua font. ℞ij. vel sextarius duobus ad tertia partis exhalationem coquantur; dein jure hoc colato os sapius eluatur; ac subinde sorbillando ℥j. vel ℥ij. æger lente deglutiat.

Post singulam gargarisationem de sequenti mixtura medium vel integrum cochlear sensim frequenter delingat, cujus descriptio sic se habet.

℥. Lenteru sem. cydon. aqua ros. salti, mellis rosacei, vel syr. de siliquis singul. ℥ij. succi sempervivi recent. cochlearia iij. Miscantur probe ad siccitile.

Vel de hæc butyri compositione interdum frustillum fabæ majoris quantitate capiat:

℥. Butyri rec. probe loti ℥ij. diacod. Mont. ℥j. Pulv. diatrachanthi frig. ℥b. boli Armen. præp. ℥ij. Miscantur diligenter ad ollam.

Nonnunquam in fusculo calido pulveris è creta compositi *Mysicthi*, aut *diatrachanthi* frig. ℥b. singulis sex horis hauriat: quæ egregie ardori faucium, gula ac ventriculi medentur.

Sic quoque profunt radix althææ saccharo condita, succus raparum cum pauxillo sacchari ad spissitudinem

sirupi decoctus, ac cochlearim haustus; oleum seminis raparum cum saccharo eando linctum; item oleum amygdalarum dulce cum sirupo sempervivi mixtum sæpiusque deglutitum injurias faucium læsarum abigere solet.

Tonsillæ viscida quandoque lymfa ita infarciuntur, faucesque eadem simul oblinuntur, ut collum enormiter inde tumescat, ægerque vix, ac ne vix quidem deglutire quicquam valeat, (imprimis si *phlegmone* easdemprehendat, extus ergo collum circumquaque frequenter illinendum erit oleo chamamelis vel liliorum alborum per infusionem paratis, aut etiam summe anodyno oleo è floribus composito *Cosmæ Slotani*; 2b inunctione qualibet collum superinducto emplastro incognito seu *santalino*, *diachylo* cum gummi, ac cataplasmate de meliloto cingendum; pariter & bono cum fructu unguentum *Jovis magnæ* suo non spoliatum cataplasmatibus instar usurpari hic poterit; *proluviem* ventru calide applicate, pauperum ac rusticorum euporiston, non tamen contemnendum remedium est; aut epithema è nido *hirundinum*, albo *Græco*, butyro, melle & lacte conficiatur & imponatur; vel butyrum recens cum floribus chamamelis aut *hyoscyamo* in linimentum coctum calide admoventur; intus os ac fauces quoque sæpius lacte tepido, in quo *ficus* ac *althææ radices* aut *folia* bullerint, atque parum sacchari solutum sit, vel alio liquore emolliente gargarizent.

CAPUT XII. *Quomodo pleuritidi, asthma, peripneumonia & tussi medendum.*

IN singulo horum quatuor symptomatum semper post mediam horam ab assumpto medicamine *diaphoretico* (in cuius exhibitione nimis calida vitentur) bonus haustus sequentis *apozematis bechici* calide bibendus, cujus descriptio hic subjuncta est:

℥. Rad. inula, *tussilag.* singul. ℥j. *glycyrrhiza*, *irid.* Florent. sing. ℥b. herb. *hyssopi*, *veronica*, *scabiosa*, flor. papav. *rhaados* sing. manipulum. *passular.* min. ℥ij. sem. *senic.* ℥ij. *ficum pinguum* No. X.

Incisa & contusa coquantur in aqua fontana. Mij. ad quartæ partis consumptionem, de colato dein jure scyphus mane ac vesperti mox post sumtum *diaphoreticum* seu *alexipharmacum*, ac noctu circa nonam horam exhauriatur, usquedum respiratio difficilis & tussis cessaverint.

Quod si verò lymfa in ipsismet bronchiis ac vesiculis pulmonum ob summum lentorem, obque summam cruditatem, aut inflammationem eandem exsiccantem stagnet, ex magis incidentibus ac resolventibus *apozema bechicum* confici, ac eodem, ut superius, modo exhiberi debet; quod juxta hanc formulam parari poterit.

℥. Rad. *imperatoria*, *angelica* sing. ℥j. *irid.* Florent. *inula*, *aristoloch.* vera sing. ℥b. *scilla siccata* ℥ij. cort. ligni *sancii* ℥j. herb. *prasi albi*, *hyssopi*, *pulegii*, *salvia* sing. manipulum, *bacc. junip.* ℥ij. sem. *senic.* ℥b. *ficum pingu.* No. xvi. *passul. mai.* ℥iij. mellis recent. ℥vj. Aqu. font. ℞vj. Coquantur in caldario, in vase exacte clauso recondita per trihorium, juri per collum trajecto, si resixerit, adde sirupi de *pe* ℥ij. *spiritus salis ammoniaci* vol. ℥j. *Misce* diligenter.

Externe interea sæpius de die adipe capi aut anseris, oleo chamamelis per triplam infusionem parato, unguento de *cynglostia*, *pectorali August.* vel unguento de *hyoscyamo* pectus calide inungatur; vel *diachylon* cum gummi parti affectæ imponatur, si

dolor pungens in alterutro latere se prodit. Nonnulli lateri dolenti lac tepidum in vesica bubula aut suilla inclusam applicant; vel poma putrida cum lacte caprillo in pulcem excoquant, crociq; pulveris tantillam inspergant, quam linteis exceptam calide parti affectæ sæpius imponunt.

Aliàs in principio febrium malignarum, si statim hæc symptoma in pectore laborem ægro facessant, mixtura simplex Dan. Ludovici spiritus diapente, seu spir. iheriacalis, spir. vini croco ac casura satiat, tinctura bezoardica, spir. cornu cervi, ac sal ejus vol. purissimum, spiritus ac flores salis ammoniaci volatiles largiori dosi exhibita, aut aliis alexipharmacis ac bechicis juncta quammaxime conducunt; quibus & fixiora, ut antim. diaph. bezoardicum minerale, Joviale, flores sulfuris, atque sexcenta, aliorum diaphoreticorum loco, ante apozematis bechici usu assumpta, miram opem præstant; sique in suffocationis periculo versentur ægri, etiam spiritum cornu cervi ab integra drachma ad ℥ij. in convenienti vehiculo præbere, aut de mixtura simplici Dan. Lud. vel spir. iheriacali Paracelsi à ℥ij. ad ℥ij. uno haustu ebibere; vel etiam cum albumine duorum ovorum de spiritu vini croco & casura facto cochlear unum vel duo; ac florum salis ammoniaci cum hamatite, sulfure aut chalcantho sublimatorum ℥b. inter se mixtis potui dare, est quasi ægrum ex Erebi faucibus eripere: subinde quoque hi spiritus, si ægri alto presententur veterno, soli cochlearum ori infunduntur.

In communi v. thoracis phlegmone, si eruentum pus in resolvendo moram trahit, de sequenti pulvere singulis sex horis ægri drachm. integram assamant.

℞. Sangu. hirci juxta Helmentium exiccati, lap. cancr. preparatorum, mandib. lucii piscis, sulfur. vivi, singulor. partes aquaer. M. F. pulv. sub. ad scaturam.

Interdum ad spuri excretionem eò melius promovendam, passula Corinthis aqua mollita, vel harum sapa aut parum rob baccarum sambuci fumantur; nonnunquam saccharum candum in ore dissolutum idem præstat.

Quod si autem febris decrescat maligna, colluviesque humorum vitiosorum tamen in pectore magna copia stagnet: unde ab eodem infarcto difficultas spirandi & alia mala inferuntur: nil igitur melius sequenti linctu materiam viscidam resolvit, attenuat, atque maturat, si subinde cochlearum deglutiantur.

℞. Sirupi scolyrbici, de peto olei amygd. dulc. singul. ℥ij. spir. cochlearia ℥b. sp. salis ammon. vol. ℥j. aqua florum acacia ℥j. Misce ad vitrum.

Rusticis autem, ac pauperibus subsequens hæc mixtura egregia erit.

℞. Ol. lini rec. expressi, oxym. helleborati Gesneri utriusque partes aquales. Misce: fiat linctus; de utrovis duo cochlearia singulis horis æger delingat.

Quibus hæc formulæ non arrident, hanc sibi parari curent.

℞. Olei amygd. dulc. recens expressi, sir. de erysimo Lobitii singul. ℥ij. antimonii diaph. ℥j. vel hujus loco diaph. Jov. ℥b. aqu. hyssopi ℥j. Misceantur, & ut superiora in usum vocentur.

Olim tanquam secretissimum epositorum habitum fuit stercoris caballini succus expressus, calide, in pleuricide, peripneumonia ac colicis doloribus epotus, & per sudorem iterum expulsus. Nos eodem pariter summo cum fructu hoc modo uti solemus.

℞. Hippenteron, seu scybalorum recentium ster-

coris equini No. V. aqua card. bened. flor. acacia singul. ℥ij.

Stent per trihorium in loco calido, dein succus inde exprimatur; cui adde

Lact. de scilla ℥j. spir. cornu cervi volat. purissimi ℥j. Misce, ut duobus haustibus post sex horarum intervallum epotari queat.

Ne igitur reliquæ viscidioris pituitæ in bronchiis hærentes tandem vomitum aut empiema efficiant, quod ex perpetua tussi sicca divinandum esset, conducet secretum hoc lac sulfuris verum, si inde mane ac vesperi integrum qualibet vice cochlear æger assumeret: cujus parandi modum nobiscum ultro communicavit celeberrimus Joh. Henr. Kœsserlinus amicus singularis; qui sic se habet.

℞. Sulfuris vivi aut crudi optima nota P. j. salis tartaris purissimi ac siccissimi P. ij. Misceantur, ut fiat inde pollen tenuissimum; quod in lebetæ ferreo super igne carbonum candiu agitur, donec instar hepatis, colorem rufum adipiscatur: massa huic liquefacta, ac in mortario calido tusa affundatur spiritus vini, ab omni phlegmate liberi, sufficiens quantitas, & in leni cinerum balneo mox extrahetur tinctura saturata, qua repetitis vicibus cum vino sublimato collecta postea aqua fontana affusione precipitetur: pulvis deinde precipitatus cis filtrum hærens, probe prius exiccatus, denuo cum salis tartari duplo in lebetæ ferreo urendus, vniquo spiritu extrahendus, ac fontana precipitendus est hu aut ter. Ultima autem vice spiritus vini ab hac sulfuris tinctura per alembicum, absque precipitatione, ad siccitatem abstrahendus est, atque relicto, in cucurbita vitrea fundo, pulveri mox spiritus rosi majali, vel aqua aquinoctialis pluvia, aut grandinis putrescente distillata debita quantitas affundenda: qua postmodum è mari balneo iterum in vas recipiens evahantur, & videbis simul sulfuris scobem tenuissimam in oleum transmutari; quod tamen mox liquori permiscebitur, eidemque turbidum lacteum colorem, ac gratum saporem impertietur.

CAPUT XIII. *Quæ remedia in vomitione enormi & singultu conveniant.*

Quia vomitus, licet crebrius ægrum molestant, quandoque critici sunt, seu in quibus universa colluvies vitulenta, singularis secretionis ope, è toto corpore ad ventriculum è tubulis extillans per superiora, seu proximam viam largiori imbre rejicitur, non statim ab exortu sistendi sunt; diutius autem perseverantes sequentibus remediis, linteolo mundo vel corio exceptis, ac extensis, & scrobiculo cordis applicatis compefcuntur.

℞. Fermentii pro panificio nucis juglandis quantitate, theriaca Andromachi ℥j. nucis myristica radula trita ℥b. Misceantur omnia probe ad emplastri spissitudinem.

Similiter etiam sequens emplastrum stomacho extus impositum conducit.

℞. Empl. diachalcit. compl. Hildani nostræ correctionis ℥ij. theriaca Andromachi ℥j. ol. nuci myristica expr. ℥b. menth. distillati gr. X. Fiat mollius emplastrum aluta superi induendum.

Sic quoque haud contemnendam in vomitu, nauseante stomacho, ac singultu, operam præstare solet hoc balsamum, præ stomachicis aliis, utilissimum.

℞. Olei ros. rubr. per triplam infusionem parati; myrtini comp. nostra correctionis singulor. ℥ij. tacamahaca purissimæ, styracis in lacrimis, mastiches selecta,

asa dulcis singul. ℥i. Soluta lenibus lignis, ac per linteum colata agitentur, donec pene refrigerint; quibus dein adde theriaca Andromachi ℥iij. bals. Peruan. olei nucis myrist. expr. singul. ℥i. oi. absinthii distill. caryoph. distill. mentha. distill. chamamelis distill. singul. ℥i. Secundum artis regulas hæc omnia exactissime commisceantur, postea seruentur in pyxide aut vitro probe munita; & quoties opus erit inde aliquid aluta superinducatur, ac stomachi cavo extus imponatur: si autem plus aquo liquidius sit hoc balsamum, potest rosas rubras, balaustrum ac bolo Armenate tritis ad desideratam crassitiam cogi.

Muscus pruni sylvestris, aut panis nucis myristicæ frictus, & aceto humectatus; vel sacculi absinthio, mentha crispæ, floribus ros. rubr. repleti, vinoque madefacti, & cordis serobiculo impositi, multum præstant.

In hisce casibus (aliter ac in principio vomitus critici) ægri à crebra iusculorum aut aliorum potulentorum sorbitione summo per se sibi temperent; ac virium conservandarum gratia cerasa acida, sirupi subacidi, cydonia, mespila, pruna sylvestria condita, & alia nonnihil astringentia modice sumantur: quæ etiam omnia remedia in singultu, per totum præterea nostræ tempus summe proficua esse deprehendimus: interne hæc symptomatibus præter theriacam celestem, extractum theriacum nostrum, pilulas bezoardicas anodynas, anodynas regias, ac hystericas fere nulla alia remedia adhiberi queunt, cum nauseans ventriculus tam largiores potus, quam titillantes res proorsus respuat; unde his contenti plura ad horum symptomatum mitigationem addere superfedemus.

CAPUT XIV. Quid in diarrhæa & dysenteria agendum.

Diarrhœæ criticæ ante triduum non sistendæ sunt: quod si autem diutius durando ægrotantis vires nimis exhauriant, remediis acidis nullo modo intermissis, etiam sequentia leniter astringentia & conspiciantia in usum trahantur medicamenta.

℞. Theriaca Andromachi ℥i. terra signata ℥B. sirupi cydonior. ℥B. Fiat cum potu consueto haustus una vice exhibendus. Vel ℞. conditura ros. rubrarum ℥iij. terra signata ℥i. essentia opii Langelotti gr. j. Misce: fiat cum pauillo sacchari bolus, totus simul deglutendus.

Cornu cervi ustum, radicis tormentilla pulvis, pulvis coralliorum, vel semen plantaginis ad ℥i. sumta etiam profunt: præsertim si debito tempore, quo sudores alii in his ægris provocare solemus, sumantur, ut hydrosin inde expectent.

Si verò profluvia hæc ventris ab ubere colluvie biliosa ex colliquescentibus humoribus ad ventriculum & intestina tendentibus oriantur, acidi certe potus, acidaque mixtura corroborantes frequenter exhibendæ; quarum hæc sequenti modo in usum vocari possunt.

℞. Aqu. flor. acacia, cerasorum nigr. melissa, fragorum sing. ℥iB. sirupi rubi idæi, berberum, ribesiorum singul. ℥i. antim. diaph. ℥iB. bezoar. min. ℥B. Misceantur ad vitram, & inde ager singulis fere horis cochlearia duo sorbeat.

Si quis autem lacteo colore magis afficiatur, huic talis compositio ut supra exhiberi potest; cuius parandi modus sic esto.

℞. Aqu. card. bened. scabiola, sirupi ex toto citro sing. ℥iij. & ij diaph. ℥B. smaragdi præp. bezoar. occid. bezoardici min. ℥B. Misceantur ad vitram.

Externe venter singulo trihorio elapso hæc oleorum miscela calide totus inungatur necesse est.

℞. Olei cydoniorum colli, mastiches sing. ℥i. nucis myrist. expr. ℥i. Soluta dentur ad fistile.

Non minus salutare est cataplasma ex diacydone cum vino rubro in pulvem cocto, ventri calide impositum, cui pro re nata pulverem hamatidis, mastichen, nucem myristicam, ac rosas rubras immiscere poteris.

Dum hæc ita commendamus, tacite omnem volatiliam usum tanquam suspectum, & ad humorum totam resolutionem plurimum stimulantem rejicimus; quibus in per intervalla carere haud possumus, cum nil magis spirituum penuriam exemplo resarciat, ac lymphæ coagula impediatur, præ hisce salibus ac spiritibus volatilibus. Sed opiata medicamenta præcedenti capite indicata etiam hic cum emolumento assumi queunt.

Pro potu ordinario emulsum amygdalinum cum decocto radicis bistorta vel tormentilla paratum interserviet; pauperiores decoctum radicis bistorta vel tormentilla solitarie, aut aquam ferrariorum, aut in qua argilla vel silices candentes extincti sunt, bibant. In coquendo jure bubulo, gallinaceo, agnino semper ichthyocolla ℥iij. ollæ indantur, de quo postmodum mane hora septima, circa meridiem, vespere hora quarta, ac hora septima, noctu nona hora ac sub mediam noctem aliquot cochlearia præbeantur. In contumaciori prefluvio alvi carduus benedictus in aqua coctus, & interdum aliquoties sorbus egregiam remedium erit: delicatioris verò solam aquam ejus distillatam decoctis loco bibere poterunt.

In dysenteria eadem conveniunt medicamenta; vel de sequenti pulvere ℥B. singulis sex horis in emulso amygdalino exhibentur.

℞. Croci vitrioli tritis dulc. sangu. drac. verboris veri, corali. rubr. præp. unicornu f. s. cornu cervi phil. præp. terra signata singul. ℥i. essent. opii Langelotti gr. iij. M. F. pulvis sub. ad scat.

Huic quadrat, ut etiam hic inferatur, uterque pulvis, quo in difficultate intestinorum utimur, & sic paratur.

Pulvis antidysentericus.

℞. Sacch. alb. terra Lemn. sing. ℥iij. unicorni corali. rubr. præp. singul. ℥i sangu. drac. veri, smaragdi præpar. boli Arm. præp. cornu cervi phil. præp. sing. ℥B. essent. opii Langelotti, ol. nuc. myr. sing. ℥i. M. F. pulvis sub. cujus dosis ℥B. qua singulis sex horis in emulso amygdalino aulci assumatur.

Pulvis stipticus pro pauperioribus.

℞. Rad. tormentilla, bistorta, consol. maj. flor. ros. rub. balustr. sem. papav. alb. singul. ℥B. terra signata, boli Arm. singul. ℥B. nucis myrist. ℥iij. opii ℥iB. sacch. alb. ℥i. M. F. pulvis sub. ut superior sumendus.

Durante dysenteria conveniens potus pariter erit quodlibet ex decoctis superioribus; vel lac bubulum in quo chalybs extinctus sit, iisdem ad fistim interserviat, vel suberis aut prunorum silvestrium decoctum in aqua fontana. Cydonia, mespila, cynebatas, corna, rubi Idæi fructus, ac ribesia condita, aut eorundem gelata coagula frequenter sumta profunt. Venter inungatur mixtura oleorum hoc capite descripta, aut cataplasma illic allegatum imponatur; vel theriaca Andromachi ℥B. cum vitrioli Martis ℥i. rosbambuci commisceatur, tritici inungatur, ac ventri imponatur.

CAPUT XV. *Quibus remediis ventris durities diuturnior, tormina ac flatuum inclusiones tollende.*

Alvus ad triduum adstricta externe glande ex melle, saponi, sale gemma, aut lardi saliti frustulo ad officium compellitur; interne idem præstant pruna Damascena cocta, cremor tartari, haustus aqua, cui manipulus stromacis nostratis aut florum cerasi vel persicorum tantundem incoctum sit; bonus seri caprilli, in quo nitri puri ʒj. soluta sit, haustus, aut pilula Rusi aliquot deglutitæ. Ubi tormina atrocissima simul ventrem infestant, statim clyster è solo jure calido, cui oxyracch. emet. ʒj. & but. recent. ʒij. commixtæ, vel lac tepidum, cui de oïco lini cochlearia sex ac vitella duo ovorum addita sint, injiciatur. Venter interea unguento de bysocyamo, cujus unciis duabus antim. diaph. ʒij. oleve anisi, vel succini singulo up ʒb. additæ sint, calide inungantur.

Clysteribus nil proficientibus ex electro metallico antihæctici Poteri globuli, magnitudine pili, formati deglutiantur; à quibus ingentis semper exoptatum obtinebis effectum.

Etiam ventrem laxat antim. diaph. nitro non spoliatum, ac flores salis ammoniaci, si de quolibet horum gr. xx. vel xxx. mane ac vespere in jure infuso hauriantur; neque etiam reticere debemus succum cochlearia, aut nasturtii aqu. si de utrovis recenti cochlearia tria in jure salis experte bibantur: à quorum usu appetentia ciborum dejecta redit, spiritusve omnes agiles, sanguisque ac lympha ad motum aptiores redduntur; deinde ad aliquot dies de tinctura tartari stibata Frider. Hofmanni gutt. xx. sumantur.

Contra colicos dolores, pertinaciter affligentes, in hujus morbi declinatione, associatis enematis ac unguento anodyno ante descriptis, hæc porio duobus haustibus evacuata summe proficua est:

℞. Hippenter. rec. No. V. aqua rosarum, flor. acacia singul. ʒb. stent per aliquot horas in loco calido; succo de n. expresso adde olei amygd. dulc. sirupi papav. err. singul. ʒj. sperm. ceti rec. antim. diaph. sing. ʒij. cinnab. antim. sal. cornu cervi vol. sing. ʒb. confect. alchem. compl. ʒj. Misceantur probe ad vitrum.

CAPUT XVI. *Quibus remediis exanthemata, anthraces, bubones, morbilli atque variolæ tractandi.*

Quicumque morbi tempore exanthemata cutem fœdare incipiant, sive id paribus sive imparibus diebus contingat, in diligenti supra jam præscriptorum medicamentorum alexipharmacôn usu perseverent necesse est: iisdem enim malignitas maximo cum ægri levamine, nobiliora viscera deserendo, ab interioribus ad exteriora per sudorem propellitur. Quamprimum tamen suspicio de variolis aut morbillis proruptoris adest, naturam officio suo rite fungentem fortioribus sudorem pellentibus non obruamus; quod si autem veneno huic eliminando impar, & affectibus istis quasi succumbere, vel saltem aliquo modo opprimi videatur, remediis modò supra sect. III. cap. 8. recensitis utendum erit; emplastra quoque profunt è seminibus navi, nasturtii, cochlearia, melonum, violarum, urtica & similibus.

nec non decoctum ficuum cum sacch. cando. At horum ope nullum sudorem per vim evocare instituant: tunc enim sudor limpidiorem lymfam vitiatam, non autem crassiorem ac purulentam ejus portionem expellit: unde plus damni, quam fructus sudorem magno aestu ac vi expulsam sequitur; atque varioli inter sudandum difficilius, aut ne vix quidem erumpunt, quam cute sicca, attramen molli, uti id quotidianâ experientiâ compertum est. Videatur de hisce affectibus celeberrim. Tb. Sydenham in variis opusculis.

Bubones, parotides, ac carbunculi apparentes per repellentia, ac jure siccantia retro agendi non sunt; sed extrorsum, quò felicius prorumpant, per optima remedia alexipharmaca promovendi: externe v. resolutivis, maturantibus seu suppuratoriis, ac emollientibus cataplasmatibus aut emplastris constantè tractandi: ex quibus conducunt ungu. Jovis unâ cum magmate suo cataplasmatibus instar impostum; pul. è farina & lacte cocta, cui mel crudum ac succum chelidonii majoris addatur; fermentum (aut massa pro panifico) quod allium, cepas aut scillam contusam immixtam habet; cataplasma è lupino aut faba fressa, radice althea, mercuriali, malva, floribus chamameli, meliloto, semine lini, sænogræci, aliisque maturantibus cum lacte aut aqua coctum, cui butyrum recens, unguentum populnum, aut de bysocyamo additum sit; radix lili albi vel marraji recens cum cepis contusa, ac pauxillo fermenti & butyro subacta, cui aliquid, dicitur causa, de tiberiaca permisceri potest; item medulla panu siliginis, aut alius albi, salis tamen, cum lacte vaccino aut caprillo tamdiu excoqui solet, donec in pulmentum vertatur, cui sub finem coctionis florum chamameli manu tritorum bonam quantitatem, & pro lubitu pauxillum croci inspergere poteris: Si verò adhuc fortius hoc cataplasma expetis, adde allium, cepas, aut radices lili albi recentes contusas: emplastrum dein post usum cataplasmatôn convenientia erunt, emplastrum de meliloto, diachylum cum gummis, magneticum Angeli Sala, ac emplastrum de cicuta nostræ descriptionis, & exulcerans Augustanum, aliaque plura.

Emplastrum de cicuta hæc est descriptio:

℞. Resina flava recentis, succi cicuta spissati singul. lbj. galbani puri lbj. olei è lateribus, olei cera, vel ol. de cornu cervi ʒij. M. F. empl. mollium.

Interea satis mirari nequeo, doctissimos alioquin viros reperiri, qui emplastrum magneticum ob arsenicum additum tuto in usum vocari non posse existimant, cum tamen virulentia arsenici à sulfuris ac stimulis acido penitus fracta & fixata sit, ut ejusdem spicula, aliàs luxuriantia, schematicum ob horum accessum jam mutarint, & retusa sint.

Horum certe remedium opera crustæ putridæ ac corruptæ, unâ cum pure bene cocto in anthracibus ac bubonibus facilius ad separationem & exitum disponuntur, ut minori postea negotio decident. Quamdiu verò materia ad perfectam suppurationem nondum pervenit, unguentum fuscum Felici Würzii, aut Egyptiacum Hildani illinatur, cavumque dein ulceris unguento maturante repurgetur.

Bubones nonnunquam profundius intra cutem latentés lapide caustico ex argento vel salibus lixivis compositio, aut ferro candente, vel scalpello ad puris effluxum aperiri debent; postea ut alia ulcera matura tractandi sunt: potest etiam, ne malignitas latius serpat, magnete arsenicali dicto sæpius circum anthraces aut bubones circulus duci.

CAPUT XVII. *Quid in convulsionibus ac morbis spasticis agendum.*

Variæ convulsionum species febri castrensi epidemia laborantibus, in diversis corporis partibus, facie, manibus, pedibus aliisque erumpentes, quandoque superveniunt: quando itaque motus spastici faciem mire distorquent, vertex, & cervix; quando brachia, cervix ac spina dorsi inter scapulas; quando pedes aut aliæ partes spastico corripuntur, universa spina dorsi cum osse sacro sequenti oleorum mixtura calide inunguntur:

℞. Olei vel pingued. castorei, è floribus Storani, lumbric. terrestr. singul. ℥ss. succini albi distill. ℥j. Misce ad fœtile.

Interne mane ac vespere quotidie ℥ss. vel ℥j. pulveris hujus antismodoci pauxillo conditoræ colarum commixti degluriatur:

℞. Antim. diaph. unic. fœss. cornu cervi pœil. præp. succini albi præp. singul. ℥jss. cinn. b. antim. vel nat. ℥j. sacchar. albi. ℥j. M. F. pulv. subt. ad scariam.

Quibus res angusta domi, mane ac vespere radicis valeriana tritæ ℥ij. in aqua aut jusculo fumant.

CAPUT XVIII. *Quando sitis intensa restringenda.*

Quia vinum in febribus continuis malignis canne pejus & angue fugiendum est, variis potus cocti ex aqua parari debent, quibus sitim egrotantes mitigent: interea luxuriosi Bacchi nepotes mutata secna aqua uram restringere coguntur, nisi stygiæ abire ad undas velint. Conducunt itaque decoctum hordei, cornu cervi crud. vel uss.; vel bibatur aqua in qua cerasa acida, racemi oxycanthæ; pruna alba, aut passula Corinthiaca aliquandiu immersæ sint; aut spirita, vel panis è simila, aliæve crusta panis tostæ neque myrsica stricta aqua injiciatur, ut pro potu ordinario inserviat; præsertim diarrhœa in aqua fontana silices, chalybs, ferrum aut argilla ignita extinguantur: ussi simul assigente in aqua fontana sextariis quatuor manipulis surfari: vel avena mundatæ coquantur: in siti inrensissimâ, absente diarrhœa, nitrum præparatum, nitrum viriolatum, vel pulv. pyris in aqua solutus, aut, quod in oris fauciumve inflammatione præstantissimum audit remedium, albumina aliquot ovorum aqua fontana exacte commixta bibantur.

Opulentiores ex sirupis è succo citri, rubi Idæi, acetosa, berberum, oxytriphylli, ribesiorum, cerasorum acidorum vel cydoniorum, restringentes & cardiacos sibi parari curent potus, quibus ad gratum acorem conciliandum spiritus chalcantbi vel sulphuris guttas aliquot pro lubitu instillare, atque sapius bonum haustum pro siti extinguenda capere possunt.

Extemporalis quoque potus è pomis citreis recentibus ac saccharo paratus fere omnibus aliis liquoribus hic, ob suavem acorem ac summam fragrantiam, à corticibus communicatam, palmam præcipit, quis acido succo ferociam tumultuantis coluviei biliosæ in ventriculo fluctuantis, lymfæque putrescentem ac colliquescentem compescit, simulque ob sal. vol. oleosum, excellens spiritus resciciens ac cardiacum remedium est: hanc tamen efficaciam aliis quoque acidis, quæ ad gustum gra-

ta existunt, inesse, notum est: quibus pleræque è cydoniæ ac rubi Idæi parata remedia accenseri possunt.

℞. Aqua fontana mens. i. cui infunde radula detrium corticem flavum pomi citrei majoris succulentis; dein discisso pomo manu succum fortiter exprimum aqua instilla, addendo sacchari integri ℥ij. vel ℥ij. & hic potus siti sedanda proderit. Vel ℞. Floræ ros. ℥ss. vel ℥vj. pom. citrei cum cortice discif. No. i. sp. sulf. q. s. ad grat. acor. obmerdam, aqua fontana serv. mens. j. sicut per 8. vel 12. horas infusa; dein colentur, addendo sacchari ℥ij. vel ℥j. s. iunctura sapidissima. Vel ℞. Cond. ros. rub. ℥j. vel ℥ij. succum & detrium cort. cum pomi citrei, aqua fontana freg. mens. j. ex commixtis sit potus extemporalis. Plures conditura rosarum virtuar. vel oxytriphylle ℥ij. vel ℥ij. in aqua gelida diluunt, ac potant Ros. vitrioli aliorumque fossilium, nec non stimulos latices acidi cochlearum exhibiti intensam sitim restringunt; rariis tamen exhibent.

Poma, pyra, rapæve, cuncta condita, ac à rusticis comesta, nulli febri malignæ laboranti exitio sunt, sitim enim magnam, ardoremque in faucibus extinguere solent; quare haud absque ratione Plinius histor. natural. l. xxiii. uvæ in aqua collecti servatas commendat his verbis: Saluberrimas putant Aetici uvæ in aqua celesti servatas, etiam si minime jacentes: sed voluptatem earum in stomachi ardore sentiri, & in amaritudine jecoris, scilicet que vomitionis in cholera, cum ardore febrium agrotantibus. Ino declinante jam morbo, si alvus adstricta est, uvæ in vino aromatico asservatæ profunt.

CAPUT XIX. *Quomodo eger in victus ratione, decubitu, ac aeris moderamine tractandus.*

Praeter juscula gallinarum aut è carne bubulæ ac agnina confecta, aliæque efficaciora vix quicquam ciborum sine molestia ægri sumunt: diarrhœa vero agrum infestante ossæ fastidiatæ, quæ tamen ex jure carnis parari possunt; aut tremor hordei succo citri vel aceto acetosus; quibus & profunt gelu gallinaceum succo citri ubertim conditum, quo & cremor hordei gratior redditur, si tantum hujus, quantum illius commisceatur; pruna Damascena cocta, pulmenta ex pomis, & quæ sunt alia facili digestionis esculenta concedantur: vitandi contra cum piscibus omnes cibi præpingues, aromatis vel pipere nimium conditi, flatulenti, ac cruditatibus auctores.

In lecto ita æger decumbat, ut aëra ambientem proximam excludere, ac facilius ad sudandum se componere queat; torale autem plumis admodum repletum non sit, ne propter gravius sibi impositum pondus difficiliter æger respicit: ab externo aëre frigido omnino arcendum est ægri corpus; lecti recentis spiritibusque æthereis turgidi flamen in cubiculum intromissum conducatur; neque propter syncopes aut animi deliquiorum metum languens crebris è lecto surgat aut allevetur: satius ergo erit agrotanti lectum ante meridiem, dum febrem assus aliæque imbecillitates aliquantum remiserunt, stare; multo enim facilius tunc extra lectum per exiguum moram sedere potest, quam sub vespere, quando tam æstus, quam alia symptomata majus incrementum resumere; vel si debilitates majores sint, quam ut erectus esse possit, mox ex uno lecto in alium trans-

transferatur; ac quotiescunque vesicam aut alvum exonerare cupit, eidem pelvis ex orichalco, aut ea quam *Gr. Fabr. Hildanus* descripsit, supponatur; & hoc modo animi deliquia eò certius declinabuntur.

Aër in conclavi vel cubiculo saepius suffumigando accensis lignis juniperinis aut abiegnis corrigendus est, ut supra sect. 11. cap. 3. jam protulimus.

CAPUT XX. *Quomodo aeger in statu convalescentiae tractandus.*

Quamprimùm morbus declinare incipit, appetentiaque ciborum aegro redit, ventriculus non statim multis crudis concoctuque difficilibus, aut supra jam interdictis cibis onerari debet, aliàs perfacile recidivas efficeret febris; sed de die in diem ita paulatim dimensus cibus augendus, usque dum tandem ventriculus liberaliora ingesta absque omni molestia ferat, nulloque labore digerat.

Vinum non concedatur, donec stomachus modicam ciborum quantitatem retinere possit; quod si fiat, in prandio & coena aqua dilutum modica quantitate hauriendum; extra autem hoc tempus vitari debet. Non dandum in febre, nisi veteribus, vinum, nec nisi declinante morbo *Plin. histor. nat. lib. 23. cap. 1.* memoriae prodidit.

Si post uberem nutritionem scrotum intumescat inflammatione, unguentum *Jovis cum magmate suo* calide saepius imponatur; intus verò profunt *diaphoretica*, ut in morbo praegresso.

Si verò decumbenti in statu convalescentiae pedes intumescant oedemate, mane ac vespere hæc *somentatio* pedibus prodest, si per mediam horam vaporem calidum inde emanantem excipiat, quæ sic paratur:

℞. Salvia, flor. chamameli, serpilli, origani, ramul. pinastri, baccar. junip. singul. manip. ij. vel iij. decoquantur in aqua aut vino albo aliquandiu; dein omnia simul in siculam fundantur; utque vapor fervidus pedes ubertim lambat, silices, lateres, aut recamenta ferri ignita per vices immergenda; pedes operculo sicula cancellato mox insistant, ac limbeis circum quaque muniantur, quo vapor eò fortiter versus pedes feratur.

Interne, corpore intumescente, prodest *salis polyebrosi ℞ss. vel antim. diaph. ac flor. salis ammoniaci sing. ℞j.* si in jure salis experte assamantur.

Moderatae corporis motiones instituuntur; ægerque diutius ob virium debilitatem extra lectum non ambulet; vires tamen omnes brevi tempore, ubi aëre simul exteriore iterum frui datur, recolliguntur.

Alvus quotidie suum faciat officium, necesse est. Veneri immaturius non licet; ira, timor, ac terror vitentur.

Si corpus omni humido spoliatum sit, conducit per 14. hebdomadas serum lactis caprilli, mane ac vespere calide ad ℞xij. potum, in effeto spiritibusque orbo sanguine, plerosque sensus hebescente, apparentiam sitinque naturalem suspendente, succus nasturtii recens ad cochlearia 3. vel 4. in jure non salico, mane ac vespere, per duas hebdomadas calide potus admodum efficax erit.

Intertrigo emplastro saturnino aut spermatis ranarum eluditur; si verò sub cute sphacelus delitescat, excindendus, ac unguento *Egyptiaco* separandus, & sic aliud ulcus sanandus est.

Quod reliquum est, ex sect. 11. ubi vitæ victusque ratio præscribitur, hic repetatur.

Faxit D. O. M. ut omnia, quæ hic proposuimus, in gloriam ejus sempiternam, miserorum salutem, medicæque artis honorem cedant. Cujus sanctissimæ voluntati, æviterne providentiæ, imperscrutabili sapientiæ, ac infinitæ misericordiæ nos, ac nostra studia, haud fucars mente, supplices commendamus. *Hactenus HENRICUS SCRETA.*

DAVIDIS HAMILTON,

Equitis Aurati, Regalis Societatis Londinensis utriusque SOCII, *Nec-non* Magnæ Britanniae REGINAE Medici Ordinarii,

TRACTATUS

de FEBRE MILIARI seu VESICULARI; (*quæ ad malignas suò modo pertinet, & Puerperis sapissime funesta est.*) Accessit FEBRIS MILIARIS HISTORIARUM FASCICULUS.

De Nomine hujus Morbi, Genere, & Speciebus.

Febris Miliaris, à Pustulis sive Vesiculis, Seminis Miliæ speciem quodammodo præ se ferentibus, & præcipuè circa Partes superiores apparentibus, Nomen accepit. Mihi tamen videtur potius nominari debere Febris Vesicularis. Quia Pustulæ sunt Vesiculæ, primò sero limpidò, deinceps subalbo, Perlarum colore non absimili, plenæ.

Non desunt, qui Febres solummodo Pestilentiales Perechialesque opinantur Malignis adnumerandas. Censeo tamen & alias, Specie diversas, Malignarum Classi debere referri.

Primo, quascunque febres vel contactu, halitave, vel quavis alia Contagione trahantur.

Deinde, & istiusmodi Febres quas statim ab Initio Dolor vehemens, & alicui Parti affixus comitatur, viz. Capiti aut Intestinorum Renuæve Regioni, aut etiam Artibus. Pariter ac si Egrotus Cephalalgia, vel Dolore Colico, aut Nephritico, vel Podagrâ, aut Rheumatismo, vel etiam Doloribus Parturientis, tanquam originali Morbo, laborasset. Cum tamen istiusmodi Febris Miliaris Symptomata haud iis cessura sint Remediis, quæ, ubi Morbi ita nominati primarii sunt, valere solent.

Porro, & in quibus Spiritus Animales subito opprimuntur & deliunt; Et ubi prædicta Symptomata à nulla Causâ evidenti, sed à veneno quodam latente, pendere videntur: ab Antiquis Occulæ Qualitatis, à Neotericis Vaporum nomine designato.

Vel demum, ubi ex Causâ, ut videtur, non absimili, spem Salutis subitanea Mors excipit. Quæ omnia, ut Malignitatem ostendunt, ita & in Febre Miliari observavi accidisse.

Et notatu dignum est, hanc Febrem eadem Malignitate ac Perechialis apud Indos grassari.

Hæc Febris specie duplex est, Simplex & Composita. Smplicem dico, quoties Pustulæ erumpunt nullæ, præter Miliæres, de quâ hic differetur sum. Complexam, cum Pustula Papillares rubræ, Miliaribus sint interspersæ; quæque ubi solitariae sunt, à *Rath*, vulgò appellantur.

Et notandum est: Pustulas Miliæres nonnunquam Variolis